

Euroopan unionin
neuvosto

Bryssel, 16. kesäkuuta 2025
(OR. en)

10300/25
ADD 4

Toimielinten välinen asia:
2025/0162 (NLE)

AELE 53
CH 19
MI 400

SAATE

Lähtettäjä:	Euroopan komission pääsihteeri, allekirjoittajana johtaja Martine DEPREZ
Saapunut:	13. kesäkuuta 2025
Vastaanottaja:	Thérèse BLANCHET, Euroopan unionin neuvoston pääsihteeri
Kom:n asiak. nro:	COM(2025) 309 liite
Asia:	LIITE asiakirjaan Ehdotus neuvoston päätökseksi laajan sopimuspaketin tekemisestä kahdenvälisten suhteiden lujittamiseksi, syventämiseksi ja laajentamiseksi Sveitsin valaliiton kanssa

Valtuuskunnille toimitetaan oheisena asiakirja COM(2025) 309 – liite 4.

Liite: COM(2025) 309 liite

EUROOPAN
KOMISSIO

Bryssel 13.6.2025
COM(2025) 309 final

ANNEX 4

LIITE

asiakirjaan

Ehdotus neuvoston päätökseksi

**laajan sopimuspaketin tekemisestä kahdenvälisten suhteiden lujittamiseksi,
syventämiseksi ja laajentamiseksi Sveitsin valaliiton kanssa**

VAATIMUSTENMUKAISUUDEN ARVIOINNIN VASTAVUOROISESTA
TUNNUSTAMISESTA TEHDYN EUROOPAN YHTEISÖN JA SVEITSIN VALALIITON
VÄLISEN SOPIMUKSEN MUUTOSPÖYTÄKIRJA

EUROOPAN UNIONI, jäljempänä 'unioni',

ja

SVEITSIN VALALIITTO, jäljempänä 'Sveitsi',

jäljempänä 'sopimuspuolet', jotka

OTTAVAT HUOMIOON Luxemburgissa 21 päivänä kesäkuuta 1999 tehdyn Euroopan yhteisön ja Sveitsin valaliiton välisen sopimuksen vaatimustenmukaisuuden arvioinnin vastavuoroisesta tunnustamisesta, jäljempänä 'sopimus', joka tuli voimaan 1 päivänä kesäkuuta 2002,

OTTAVAT HUOMIOON, että sopimuspuolet ovat sopineet laajasta kahdenvälisestä paketista, muun muassa tämän sopimuksen institutionaalisesta pöytäkirjasta, vakauttaakseen ja kehittääkseen keskinäisiä suhteitaan niillä sisämarkkinoihin liittyvillä aloilla, joihin Sveitsi osallistuu,

KATSOVAT, että tämän laajan kahdenvälisen paketin puitteissa sopimuksen tietyt määräykset on tarpeen saattaa ajan tasalle,

OVAT SOPINEET SEURAAVAA:

1 ARTIKLA

Sopimuksen muuttaminen

Muutetaan sopimus seuraavasti:

- 1) Korvataan 1 artikla seuraavasti:

”1 ARTIKLA

Tarkoitus

1. Yhteisö ja Sveitsi hyväksyvät vastavuoroisesti tässä sopimuksessa määrättyjä menettelyjä noudattaen hyväksytyjen laitosten, jäljempänä ’hyväksytyt vaatimustenmukaisuuden arviointilaitokset’, antamat selosteet, todistukset, luvat ja vaatimustenmukaisuusmerkinnät sekä valmistajan vaatimustenmukaisuutta koskevat ilmoitukset, joilla todistetaan toisen sopimuspuolen vaatimusten mukaisuus liitteessä 1 olevan 11 luvun I jakson A kohdan mukaisten tuotteiden osalta tämän sopimuksen muutospöytäkirjan tullessa voimaan.

2. Yhteisö ja Sveitsi hyväksyvät vastavuoroisesti päällekkäisten menettelyjen välttämiseksi hyväksytyjen vaatimustenmukaisuuden arviointilaitosten antamat selosteet, todistukset ja luvat sekä valmistajan vaatimustenmukaisuutta koskevat ilmoitukset, joilla todistetaan sopimuspuolten vaatimustenmukaisuus 3 artiklan soveltamisalaan kuuluvilla aloilla. Selosteilla, todistuksilla, luvilla ja valmistajan vaatimustenmukaisuutta koskevilla ilmoituksilla osoitetaan yhdenmukaisuus yhteisön lainsäädäntöön nähden, ja niissä voidaan viitata vastaavaan Sveitsin lainsäädäntöön, joka on annettu tai pidetty voimassa institutionaalisen pöytäkirjan 5 artiklan 2 kohdan nojalla. Sopimuspuolen lainsäädännössä edellytetyt vaatimustenmukaisuusmerkinnät on kiinnitettävä kyseisen sopimuspuolen markkinoille saatettuihin tuotteisiin.”

2) Korvataan 3 artikla seuraavasti:

”3 ARTIKLA

Soveltamisala

1. Tämä sopimus koskee liitteessä 1 esitetyistä laeista, asetuksista ja hallinnollisista määräyksistä johtuvia pakollisia vaatimustenmukaisuuden arviointimenettelyjä sekä 1 artiklan 2 kohdan soveltamisalaan kuuluvien määräysten osalta vastaavaa Sveitsin lainsäädäntöä, joka on annettu tai pidetty voimassa institutionaalisen pöytäkirjan 5 artiklan 2 kohdan mukaisesti.

2. Liitteessä 1 määritellään tämän sopimuksen soveltamisalaan kuuluvat tuotealat. Liite on jaettu alakohtaisiin lukuihin, jotka on jaettu edelleen periaatteessa seuraavasti:

I jakso: Lait, asetukset ja hallinnolliset määräykset

II jakso: Vaatimustenmukaisuuden arviointilaitokset

III jakso: Nimeävät viranomaiset

IV jakso: Vaatimustenmukaisuuden arviointilaitosten nimeämistä koskevat erityissäännöt

V jakso: Mahdolliset lisämääräykset.

3. Liitteessä 2 määritellään laitosten nimeämisessä sovellettavat yleiset periaatteet.”

3) Korvataan 9 artikla seuraavasti:

”9 ARTIKLA

Sopimuksen täytäntöönpano

1. Sopimuspuolet toimivat yhdessä liitteessä 1 esitettyjen lakien, asetusten ja hallinnollisten määräysten sekä 1 artiklan 2 kohdan soveltamisalaan kuuluvien määräysten osalta institutionaalisen pöytäkirjan 5 artiklan 2 kohdan mukaisesti annetun tai voimassa pidetyn vastaavan Sveitsin lainsäädännön tyydyttävän soveltamisen varmistamiseksi.

2. Nimeävät viranomaiset varmistavat asianmukaisella tavalla, että noudatetaan liitteessä 2 esitettyjä yleisiä periaatteita, jotka koskevat nimeävien viranomaisten toimivaltaan kuuluvien hyväksytyjen vaatimustenmukaisuuden arviointilaitosten nimeämistä, jollei liitteessä 1 olevan IV jakson määräyksistä muuta johdu.

3. Hyväksytyt vaatimustenmukaisuuden arviointilaitokset toimivat asianmukaisella tavalla yhteistyössä keskenään kummankin sopimuspuolen liitteen 1 soveltamisalaan kuuluvilla aloilla toteuttamissa yhteensovittamis- ja vertailutoimissa tämän sopimuksen soveltamisalaan kuuluvien sopimuspuolten lainsäädännön mukaisten vaatimustenmukaisuuden arviointimenettelyjen yhdenmukaisen soveltamisen mahdollistamiseksi. Nimeävien viranomaisten on pyrittävä kaikin keinoin varmistamaan, että hyväksytyt vaatimustenmukaisuuden arviointilaitokset tekevät yhteistyötä asianmukaisella tavalla.”

4) Korvataan 10 artikla seuraavasti:

”10 ARTIKLA

Sekakomitea

1. Perustetaan sekakomitea, jäljempänä ’komitea’.

Komitea muodostuu sopimuspuolten edustajista.

2. Komitean puheenjohtajina toimivat unionin edustaja ja Sveitsin edustaja.

3. Komitean tehtävänä on

- a) varmistaa tämän sopimuksen tehokas hallinnointi ja soveltaminen;
- b) toimia sopimuspuolten välisenä foorumina keskinäistä kuulemistä ja jatkuvaa tietojenvaihtoa varten erityisesti sopimuksen tai sellaisen unionin säädöksen tulkintaan tai soveltamiseen liittyvien vaikeuksien ratkaisemiseksi, johon sopimuksessa viitataan tämän sopimuksen institutionaalisen pöytäkirjan 10 artiklan mukaisesti;
- c) antaa suosituksia sopimuspuolille tätä sopimusta koskevissa asioissa;
- d) tehdä päätöksiä kysymyksissä, joista määrätään tässä sopimuksessa, ja tehdä jommankumman sopimuspuolen ehdotuksesta päätös lukujen lisäämisestä tämän sopimuksen liitteeseen 1; ja
- e) sen vastuulla on
 - vahvistaa menettely 7 artiklassa määrättyjen tarkastusten tekemiseksi;
 - vahvistaa menettely 8 artiklassa määrättyjen tarkastusten tekemiseksi;

- päättää vaatimustenmukaisuuden arviointilaitosten hyväksynnästä, jos se on kiistetty 8 artiklan mukaisesti;
- päättää hyväksytyn vaatimustenmukaisuuden arviointilaitosten hyväksynnän pysyvistä peruuttamisesta, jos se on kiistetty 8 artiklan mukaisesti; ja
- tehdä tarvittaessa jommankumman sopimuspuolen ehdotuksesta päätös liitteen 2 muuttamisesta johdonmukaisuuden varmistamiseksi.

4. Komitea tekee päätöksensä yksimielisesti.

Päätökset sitovat sopimuspuolia, joiden on toteutettava tarvittavat toimenpiteet niiden täytäntöönpanemiseksi.

5. Komitea kokoontuu vähintään kerran vuodessa, vuorotellen Brysselissä ja Bernissä, elleivät puheenjohtajat toisin päättä. Lisäksi sekakomitea kokoontuu kumman tahansa sopimuspuolen pyynnöstä. Puheenjohtajat voivat sopia, että komitean kokous pidetään video- tai etäkokouksena.

6. Komitea vahvistaa työjärjestyksensä ja saattaa sen tarvittaessa ajan tasalle.

7. Komitea voi päättää perustaa työ- tai asiantuntijaryhmiä auttamaan sitä tehtäviensä hoitamisessa.”

5) Korvataan 11 artikla seuraavasti:

”11 ARTIKLA

Vaatimustenmukaisuuden arviointilaitosten hyväksyminen, hyväksynnän pysyvä peruuttaminen, toiminta-alan muuttaminen ja hyväksynnän väliaikainen peruuttaminen

1. Seuraavaa menettelyä noudatetaan hyväksyttäessä vaatimustenmukaisuuden arviointilaitoksia liitteessä 1 olevissa asiaa koskevissa luvuissa ja 1 artiklan 2 kohdan soveltamisalaan kuuluvien määräysten osalta institutionaalisen pöytäkirjan 5 artiklan 2 kohdan mukaisesti annetussa tai voimassa pidetyssä vastaavassa Sveitsin lainsäädännössä vahvistettujen vaatimusten mukaisesti:

- a) sopimuspuoli, joka haluaa, että jokin vaatimustenmukaisuuden arviointilaitos hyväksytään, toimittaa toiselle sopimuspuolelle kirjallisesti sitä koskevan ehdotuksensa ja liittää mukaan tarvittavat tiedot;
- b) jos toinen sopimuspuoli hyväksyy ehdotuksen tai jos se ei ole vastustanut ehdotusta 60 päivän kuluessa sen toimittamisesta, vaatimustenmukaisuuden arviointilaitosta pidetään 5 artiklan mukaisena hyväksyttynä vaatimustenmukaisuuden arviointilaitoksena;
- c) jos toinen sopimuspuoli vastustaa ehdotusta kirjallisesti 60 päivän kuluessa, sovelletaan 8 artiklaa.

2. Sopimuspuoli voi peruuttaa toimivaltaansa kuuluvan vaatimustenmukaisuuden arviointilaitoksen hyväksynnän pysyvästi tai väliaikaisesti tai kumota väliaikaisen peruuttamisen. Kyseisen sopimuspuolen on ilmoitettava viipymättä toiselle sopimuspuolelle kirjallisesti päätöksestään ja mainittava tällaisen päätöksen tekopäivä. Pysyvä tai väliaikainen peruuttaminen taikka väliaikaisen peruuttamisen kumoaminen tulee voimaan mainittuna päivänä. Pysyvä tai väliaikainen peruuttaminen on mainittava liitteessä 1 esitettyjen hyväksyttyjen vaatimustenmukaisuuden arviointilaitosten yhteisessä luettelossa.
3. Sopimuspuoli voi ehdottaa toimivaltaansa kuuluvan hyväksytyn vaatimustenmukaisuuden arviointilaitoksen toiminta-alan muuttamista. Toiminta-alan laajentamiseen sovelletaan 11 artiklan 1 kohdassa määrättyjä menettelyjä ja toiminta-alan supistamiseen 11 artiklan 2 kohdassa määrättyjä menettelyjä.
4. Sopimuspuoli voi poikkeuksellisissa olosuhteissa kiistää toisen sopimuspuolen toimivaltaan kuuluvan hyväksytyn vaatimustenmukaisuuden arviointilaitoksen teknisen pätevyyden. Tässä tapauksessa sovelletaan 8 artiklaa.
5. Sopimuspuolten ei tarvitse hyväksyä vaatimustenmukaisuuden arviointilaitoksen antamia selosteita, todistuksia, lupia ja vaatimustenmukaisuusmerkintöjä sen päivän jälkeen, jona laitoksen hyväksyntä on peruutettu pysyvästi tai väliaikaisesti. Sopimuspuolet hyväksyvät vaatimustenmukaisuuden arviointilaitoksen ennen sitä päivää antamat selosteet, todistukset, luvat ja vaatimustenmukaisuusmerkinnät, jona laitoksen hyväksyntä on peruutettu pysyvästi, jos vastuussa oleva nimeävä viranomainen ei ole rajoittanut asiakirjojen pätevyyttä tai peruuttanut sitä. Sopimuspuoli, jonka toimivallan alaisena vastuussa oleva nimeävä viranomainen toimii, ilmoittaa toiselle sopimuspuolelle kirjallisesti kaikista pätevyyden rajoittamiseen tai peruuttamiseen liittyvistä muutoksista.”

6) Kumotaan 12 artikla.

7) Muutetaan 13 artikla seuraavasti:

a) Korvataan otsikko seuraavasti:

”Ammatillinen salassapitovelvollisuus”

b) Lisätään seuraava teksti toiseksi kohdaksi:

”Liitteessä 1 olevien asiaa koskevien lukujen teknisissä mukautuksissa voidaan antaa erillisiä määräyksiä ensimmäisessä kohdassa tarkoitettujen tietojen suojaamisesta.”

8) Lisätään uusi artikla seuraavasti:

”13 A ARTIKLA

Turvallisuusluokitellut tiedot ja arkaluonteiset turvallisuusluokittelemattomat tiedot

1. Mitään tässä sopimuksessa määrättyä ei saa tulkita vaatimukseksi siitä, että sopimuspuolen on annettava saataville turvallisuusluokiteltuja tietoja.

2. Turvallisuusluokiteltuja tietoja tai aineistoja, joita sopimuspuolet toimittavat tai vaihtavat keskenään tämän sopimuksen mukaisesti, käsitellään ja suojataan turvaluokiteltujen tietojen vaihtoon sovellettavista turvallisuusmenettelyistä Brysselissä 28 päivänä huhtikuuta 2008 tehdyn Sveitsin valaliiton ja Euroopan unionin välisen sopimuksen ja sen nojalla tehtyjen täytäntöönpanojärjestelyjen mukaisesti.

3. Komitea antaa päätöksellä käsittelyohjeet sopimuspuolten vaihtamien arkaluonteisten turvallisuusluokittelemattomien tietojen suojaamisen varmistamiseksi.”

9) Korvataan 17 artikla seuraavasti:

”17 ARTIKLA

Alueellinen soveltamisala

Tätä sopimusta sovelletaan alueeseen, johon sovelletaan Euroopan unionista tehtyä sopimusta ja Euroopan unionin toiminnasta tehtyä sopimusta niissä määrätyin edellytyksin, sekä Sveitsin alueeseen.”

2 ARTIKLA

Muutokset liitteeseen 1

Muutetaan liite 1 seuraavasti:

- 1) Lisätään lukujen luettelon jälkeen teksti seuraavasti:

”YLEISET MÄÄRÄYKSET

1 ARTIKLA

Jollei teknisissä mukautuksissa toisin määrätä, tähän liitteeseen sisällytetyissä unionin säädöksissä säädettyjen unionin jäsenvaltioita koskevien oikeuksien ja velvollisuuksien katsotaan koskevan Sveitsiä. Tätä sovellettaessa noudatetaan kaikilta osin tämän sopimuksen institutionaalista pöytäkirjaa. Selkeyden vuoksi ja tämän sopimuksen erityispiirteet huomioon ottaen edellä mainittua sovelletaan ainoastaan, jos kyseiset oikeudet ja velvollisuudet kuuluvat tämän sopimuksen soveltamisalaan.

2 ARTIKLA

1. Jos unionin jäsenvaltion on toimitettava tietoja Euroopan komissiolle, jäljempänä ’komissio’, Sveitsin on toimitettava tällaiset tiedot komissiolle komitean välityksellä. Jos komission on toimitettava tietoja yhdelle tai useammalle unionin jäsenvaltiolle, komissio toimittaa Sveitsin osalta kyseiset tiedot Sveitsille komitean välityksellä, jollei tämän liitteen lukuihin tehdyissä teknisissä mukautuksissa toisin määrätä.

2. Jos unionin jäsenvaltioiden toimivaltaisten viranomaisten on toimitettava tietoja toisen unionin jäsenvaltion toimivaltaisille viranomaisille, niiden on toimitettava nämä tiedot myös Sveitsin toimivaltaisille viranomaisille ja ilmoitettava asiasta komissiolle, jollei tämän liitteen lukujen teknisissä mukautuksissa toisin määrätä. Sveitsin toimivaltaisten viranomaisten on toimitettava tietoja unionin jäsenvaltioiden toimivaltaisille viranomaisille ja ilmoitettava asiasta komissiolle.
3. Komitea voi tämän liitteen lukuihin tehtävien teknisten mukautusten avulla sopia asianmukaisista ratkaisuista, jotka mahdollistavat suoran tietojenvaihdon aloilla, joilla tarvitaan nopeaa tietojenvaihtoa.
4. Edellä olevat 1 ja 2 kohta eivät rajoita tietojärjestelmien avulla tapahtuvaan tietojenvaihtoon sovellettavien alakohtaisten sääntöjen ja järjestelyjen soveltamista.

3 ARTIKLA

Jos tässä liitteessä mainittu unionin säädös edellyttää, että unionin jäsenvaltioiden toimivaltaiset viranomaiset tai unionin jäsenvaltioiden talouden toimijat toimittavat tietoja digitaalisten välineiden avulla, ja jos se on merkityksellistä tämän sopimuksen täytäntöönpanon kannalta, kussakin tämän liitteen yksittäisessä luvussa vahvistetaan, voivatko Sveitsin toimivaltaiset viranomaiset ja Sveitsin talouden toimijat toimittaa tällaisia tietoja Sveitsin asiaankuuluvan rajapinnan avulla. Jos jossain tämän liitteen luvussa sallitaan tällaisen rajapinnan käyttö, tällaisen käytön laajuudesta ja edellytyksistä on sovittava ja ne on vahvistettava samassa luvussa.

4 ARTIKLA

1. Jos tässä liitteessä mainituilla unionin säädöksillä tai institutionaalisen pöytäkirjan 5 artiklan 2 kohdan mukaisesti annetulla tai voimassa pidetyllä vastaavalla Sveitsin lainsäädännöllä asetetaan erityisiä velvoitteita unioniin tai Sveitsiin sijoittautuneille talouden toimijoille, henkilöille tai yhteisöille, myös Sveitsiin tai unioniin sijoittautuneet talouden toimijat, henkilöt tai yhteisöt voivat täyttää velvoitteet, jos sillä on merkitystä tämän sopimuksen täytäntöönpanon kannalta, jollei tämän liitteen lukujen teknisissä mukautuksissa toisin määrätä.

2. Jos tässä liitteessä mainituissa unionin säädöksissä tai institutionaalisen pöytäkirjan 5 artiklan 2 kohdan mukaisesti annetussa tai voimassa pidetyssä vastaavassa Sveitsin lainsäädännössä säädetään, että talouden toimijan, henkilön tai yhteisön on asetettava tietty tieto sopimuspuolen toimivaltaisten viranomaisien saataville tämän artiklan ensimmäisessä kohdassa tarkoitetulla tavalla, kyseiset viranomaiset voivat ottaa yhteyttä toisen sopimuspuolen toimivaltaisiin viranomaisiin tai ottaa suoraan yhteyttä näihin toisen sopimuspuolen alueella oleviin talouden toimijoihin, henkilöihin tai yhteisöihin saadakseen kyseiset tiedot.”

2) Lisätään 4 lukuun seuraava virke kohtaan, joka määritetään teknistä työtä suoritettaessa:

”Selkeyden vuoksi Sveitsi osallistuu lääkinnällisiä laitteita käsittelevään komiteaan ja lääkinnällisten laitteiden koordinoitiryhmään tarkkailijana asiaa koskevien menettelysääntöjen mukaisesti.”

3) Lisätään 5 lukuun otsikon jälkeen alakohta seuraavasti:

”Tämä luku kattaa asetuksessa (EU) 2016/426 määritellyt kaasumaisia polttoaineita polttavat laitteet, jotka luetellaan tämän luvun I jakson 1 kohdassa, sekä direktiivissä 92/42 määriteltyjen nestemäisiä tai kaasumaisia polttoaineita käyttävien kuumavesikattiloiden energiatehokkuutta ja päästöjä koskevat vaatimukset, jotka luetellaan tämän luvun I jakson 2 kohdassa.”

4) Korvataan 5 luvun I jakso seuraavasti:

”I jakso

Lait, asetukset ja hallinnolliset määräykset

Sopimuksen 1 artiklan 2 kohdassa tarkoitettut säädökset

Euroopan
unioni	1. Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2016/426, annettu 9 päivänä maaliskuuta 2016, kaasumaisia polttoaineita polttavista laitteista ja direktiivin 2009/142/EY kumoamisesta (EUVL L 81, 31.3.2016, s. 99).2. Neuvoston direktiivi 92/42/ETY, annettu 21 päivänä toukokuuta 1992, uusien nestemäisiä tai kaasumaisia polttoaineita käyttävien kuumavesikattiloiden hyötysuhdevaatimuksista (EYVL L 167, 22.6.1992, s. 17), sellaisena kuin se on viimeksi muutettuna Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2009/125/EY täytäntöönpanemisesta tilalämmittimien ja yhdistelmälämmittimien ekologista suunnittelua koskevien vaatimusten osalta 2 päivänä elokuuta 2013 annetulla komission asetuksella (EU) N:o 813/2013 (EUVL L 239, 6.9.2013, s. 136).”

5) Korvataan 11 luvun I jakso seuraavasti:

”I jakso

Lait, asetukset ja hallinnolliset määräykset

A. Sopimuksen 1 artiklan 1 kohdassa tarkoitetut säädökset

Euroopan
unioni	1.	Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2007/45/EY, annettu 5 päivänä syyskuuta 2007, valmiiksi pakattujen tuotteiden nimellismääristä sekä neuvoston direktiivien 75/106/ETY ja 80/232/ETY kumoamisesta ja neuvoston direktiivin 76/211/ETY muuttamisesta (EUVL L 247, 21.9.2007, s. 17), sovelletaan 11 päivästä huhtikuuta 2009.
Sveitsi	100.	Ordonnance du 5 septembre 2012 sur les déclarations de quantité dans la vente en vrac et sur les préemballages (RS 941.204), sellaisena kuin se on viimeksi muutettuna.
	101.	Ordonnance du 10 septembre 2012 du Département fédéral de justice et police sur les déclarations de quantité dans la vente en vrac et sur les préemballages (RS 941.204.1), sellaisena kuin se on viimeksi muutettuna.

B. Sopimuksen 1 artiklan 2 kohdassa tarkoitetut säädökset

Euroopan
unioni	1. Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2009/34/EY, annettu 23 päivänä huhtikuuta 2009, mittauslaitteita ja metrologisia tarkastusmenetelmiä koskevista yleisistä säännöksistä (uudelleenlaadittu toisinto) (EUVL L 106, 28.4.2009, s. 7).2. Neuvoston direktiivi 75/107/ETY, annettu 19 päivänä joulukuuta 1974, mitta-astioina käytettäviä pulloja koskevan jäsenvaltioiden lainsäädännön lähentämisestä (EYVL L 42, 15.2.1975, s. 14).3. Neuvoston direktiivi 76/211/ETY, annettu 20 päivänä tammikuuta 1976, tiettyjen tuotteiden pakkaamista valmispakkauksiin painon tai tilavuuden mukaan tapahtuvaa täyttöä koskevan jäsenvaltioiden lainsäädännön lähentämisestä (EYVL L 46, 21.2.1976, s. 1).4. Neuvoston direktiivi 80/181/ETY, annettu 20 päivänä joulukuuta 1979, mittayksikköjä koskevan jäsenvaltioiden lainsäädännön lähentämisestä ja direktiivin 71/354/ETY kumoamisesta (EYVL L 39, 15.2.1980, s. 40), sellaisena kuin se on viimeksi muutettuna 11 päivänä maaliskuuta 2009 annetulla Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivillä 2009/3/EY (EUVL L 114, 7.5.2009, s. 10).5. Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2014/31/UE, annettu 26 päivänä helmikuuta 2014, muiden kuin automaattisten vaakojen asettamista saataville markkinoilla koskevan jäsenvaltioiden lainsäädännön yhdenmukaistamisesta (EUVL L 96, 29.3.2014, s. 107).6. Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2014/32/EU, annettu 26 päivänä helmikuuta 2014, mittauslaitteiden asettamista saataville markkinoilla koskevan jäsenvaltioiden lainsäädännön yhdenmukaistamisesta (EUVL L 96, 29.3.2014, s. 149).

7. Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2011/17/EU, annettu 9 päivänä maaliskuuta 2011, metrologiaa koskevien neuvoston direktiivien 71/317/ETY, 71/347/ETY, 71/349/ETY, 74/148/ETY, 75/33/ETY, 76/765/ETY, 76/766/ETY ja 86/217/ETY kumoamisesta (EUVL L 71, 18.3.2011, s. 1).”

- 6) Lisätään 15 lukuun seuraava virke kohtaan, joka määritetään teknistä työtä suoritettaessa:

”Sen estämättä, mitä institutionaalisen pöytäkirjan 4 artiklassa määrätään, Sveitsi ei osallistu kyseisessä artiklassa tarkoitettujen lääkkeiden kehittämistä, valmistusta, markkinoille saattamista ja käyttöä koskevien ehdotusten ja luonnosten valmisteluun eikä Sveitsin asiantuntijoita kuulla niistä myöskään lääkkeisiin liittyvien menettelyjen yhteydessä. Se, että Sveitsi soveltaa tässä jaksossa lueteltujen unionin säädösten asiaa koskevia säännöksiä liitteessä 1 olevan 1 artiklan mukaisesti, ei anna Sveitsille oikeutta osallistua Euroopan lääkeviraston toimintaan, lukuun ottamatta osallistumista tarkkailijana hyvien tuotanto- ja jakelutapojen tarkastajien työryhmän kokouksiin asiaa koskevien menettelysääntöjen mukaisesti.”

3 ARTIKLA

Voimaantulo

1. Sopimuspuolet ratifioivat ja hyväksyvät tämän pöytäkirjan omia menettelyjään noudattaen. Sopimuspuolet ilmoittavat toisilleen tämän pöytäkirjan voimaantulon edellyttämien sisäisten menettelyjen päätökseen saattamisesta.

2. Tämä pöytäkirja tulee voimaan sitä päivää seuraavan toisen kuukauden ensimmäisenä päivänä, jona viimeinen seuraavista välineistä on annettu tiedoksi:

- a) henkilöiden vapaasta liikkuvuudesta tehdyn Euroopan yhteisön ja sen jäsenvaltioiden sekä Sveitsin valaliiton välisen sopimuksen institutionaalinen pöytäkirja
- b) henkilöiden vapaasta liikkuvuudesta tehdyn Euroopan yhteisön ja sen jäsenvaltioiden sekä Sveitsin valaliiton välisen sopimuksen muutospöytäkirja
- c) Euroopan yhteisön ja Sveitsin valaliiton lentoliikennettä koskevan sopimuksen institutionaalinen pöytäkirja
- d) Euroopan yhteisön ja Sveitsin valaliiton lentoliikennettä koskevan sopimuksen muutospöytäkirja
- e) Euroopan yhteisön ja Sveitsin valaliiton lentoliikennettä koskevan sopimuksen valtiontukipöytäkirja
- f) rautateiden ja maanteiden tavara- ja henkilöliikenteestä tehdyn Euroopan yhteisön ja Sveitsin valaliiton välisen sopimuksen institutionaalinen pöytäkirja
- g) rautateiden ja maanteiden tavara- ja henkilöliikenteestä tehdyn Euroopan yhteisön ja Sveitsin valaliiton välisen sopimuksen muutospöytäkirja

- h) rautateiden ja maanteiden tavara- ja henkilöliikenteestä tehdyn Euroopan yhteisön ja Sveitsin valaliiton välisen sopimuksen valtioneuvoston päätös
- i) maataloustuotteiden kaupasta tehdyn Euroopan yhteisön ja Sveitsin valaliiton sopimuksen muutospöytäkirja
- j) vaatimustenmukaisuuden arvioinnin vastavuoroisesta tunnustamisesta tehdyn Euroopan yhteisön ja Sveitsin valaliiton välisen sopimuksen institutionaalinen pöytäkirja
- k) Euroopan unionin ja Sveitsin valaliiton välinen sopimus Sveitsin säännöllisestä rahoitusosuudesta taloudellisten ja sosiaalisten erojen vähentämiseen Euroopan unionissa
- l) Euroopan unionin ja Euroopan atomienergiayhteisön sekä Sveitsin valaliiton välinen sopimus Sveitsin valaliiton osallistumisesta unionin ohjelmiin
- m) Euroopan unionin ja Sveitsin valaliiton välinen sopimus Sveitsin valaliiton osallistumisesta Euroopan unionin avaruusohjelmaviraston toimintaan koskevista ehdoista ja edellytyksistä.

Tehty [...] [...] kahtena kappaleena bulgarian, englannin, espanjan, hollannin, iirin, italian, kreikan, kroaatin, latvian, liettuan, maltan, portugalin, puolan, ranskan, romanian, ruotsin, saksan, slovakin, sloveenin, suomen, tanskan, tšekin, unkarin ja viron kielellä, ja kukin teksti on yhtä todistusvoimainen.

TÄMÄN VAKUUDEKSI tätä varten asianmukaisesti valtuutetut edustajat ovat allekirjoittaneet tämän pöytäkirjan.

(Signature Block, to the effect of, in all 24 EU languages: "Euroopan unionin puolesta" ja "Sveitsin valaliiton puolesta")

VAATIMUSTENMUKAISUUDEN ARVIOINNIN VASTAVUOROISESTA
TUNNUSTAMISESTA TEHDYN EUROOPAN YHTEISÖN JA SVEITSIN VALALIITON
VÄLISEN SOPIMUKSEN INSTITUTIONAALINEN PÖYTÄKIRJA

EUROOPAN UNIONI, jäljempänä 'unioni',

ja

SVEITSIN VALALIITTO, jäljempänä 'Sveitsi',

jäljempänä 'sopimuspuolet', jotka

OTTAVAT HUOMIOON, että unionia ja Sveitsiä sitovat useat eri aloja koskevat kahdenväliset sopimukset, joissa määrätään unionissa määrättyjen oikeuksien ja velvoitteiden kanssa tietyissä suhteissa samanlaisista oikeuksista ja velvoitteista,

PALAUTTAVAT MIELEEN, että näiden kahdenvälisten sopimusten tarkoituksena on parantaa Euroopan kilpailukykyä ja luoda sopimuspuolten välille tiiviimmät taloudelliset siteet, jotka perustuvat tasa-arvoon, vastavuoroisuuteen ja sopimuspuolten etujen, oikeuksien ja velvoitteiden yleiseen tasapainoon,

AIKOVAT PÄÄTTÄVÄISESTI lujittaa ja syventää Sveitsin osallistumista unionin sisämarkkinoihin samojen sääntöjen perusteella, joita sovelletaan sisämarkkinoihin, säilyttäen samalla sopimuspuolten ja niiden toimielinten riippumattomuuden ja Sveitsin osalta suoraan demokratiaan, federalismiin ja Sveitsin sisämarkkinoille osallistumisen alakohtaisuuteen perustuvien periaatteiden noudattamisen,

VAHVISTAVAT, että Sveitsin liittovaltion korkeimmalla oikeudella ja kaikilla muilla Sveitsin tuomioistuimilla sekä jäsenvaltioiden tuomioistuimilla ja Euroopan unionin tuomioistuimella on edelleen toimivalta tulkita sopimusta yksittäisissä tapauksissa,

OVAT TIETOISIA tarpeesta varmistaa yhdenmukaisuus niillä sisämarkkinoiden aloilla, joihin Sveitsi osallistuu sekä nykyisin että vastaisuudessa,

OVAT SOPINEET SEURAAVAA:

1 LUKU

YLEISET MÄÄRÄYKSET

1 ARTIKLA

Tavoitteet

1. Tämän pöytäkirjan tavoitteena on taata sopimuspuolille sekä talouden toimijoille ja yksilöille parempi oikeusvarmuus, yhdenvertainen kohtelu ja tasapuoliset toimintaedellytykset niillä sisämarkkinoihin liittyvillä aloilla, jotka kuuluvat vaatimustenmukaisuuden arvioinnin vastavuoroisesta tunnustamisesta Luxemburgissa 21 päivänä kesäkuuta 1999 tehdyn Euroopan yhteisön ja Sveitsin valaliiton välisen sopimuksen, jäljempänä 'sopimus', soveltamisalaan.
2. Tätä varten tässä pöytäkirjassa määrätään uusista institutionaalisista ratkaisuista, joilla helpotetaan sopimuspuolten välisten taloudellisten suhteiden jatkuvaa ja tasapainoista vahvistamista. Kansainvälisen oikeuden periaatteiden mukaisesti tässä pöytäkirjassa vahvistetaan erityisesti sopimusta koskevat yhteiset institutionaaliset ratkaisut niillä sisämarkkinoihin liittyvillä aloilla, joihin Sveitsi osallistuu, tehtyjä tai tehtäviä kahdenvälisiä sopimuksia varten muuttamatta sopimuksen soveltamisalaa tai tavoitteita. Yhteiset institutionaaliset ratkaisut koskevat erityisesti seuraavia seikkoja:
 - a) menettely sopimuksen mukauttamiseksi sopimuksen kannalta merkityksellisiin unionin säädöksiin;

- b) sopimuksen ja niiden unionin säädösten, joihin sopimuksessa viitataan, yhdenmukainen tulkinta ja soveltaminen;
- c) sopimuksen valvonta ja soveltaminen; ja
- d) sopimukseen liittyvien riitojen ratkaiseminen.

2 ARTIKLA

Suhde sopimukseen

1. Pöytäkirja, sen liite ja sen lisäys ovat erottamaton osa sopimusta.
2. Tällä pöytäkirjalla kumotut sopimuksen määräykset luetellaan seuraavassa:
 - a) 1 artiklan 3 kohta;
 - b) 14 artikla;
 - c) 19 artikla.
3. Sopimuksessa olevia viittauksia ”Euroopan yhteisöön” tai ”yhteisöön” pidetään viittauksina unioniin.

3 ARTIKLA

Kahdenväliset sopimukset sellaisilla sisämarkkinoihin liittyvillä aloilla, joihin Sveitsi osallistuu

1. Unionin ja Sveitsin välisiä voimassa olevia ja tulevia kahdenvälisiä sopimuksia niillä sisämarkkinoihin liittyvillä aloilla, joihin Sveitsi osallistuu, pidetään yhtenäisenä kokonaisuutena, jolla varmistetaan oikeuksien ja velvoitteiden tasapaino unionin ja Sveitsin välillä.
2. Sopimus on kahdenvälinen sopimus sellaisella sisämarkkinoihin liittyvällä alalla, johon Sveitsi osallistuu.

2 LUKU

SOPIMUKSEN MUKAUTTAMINEN UNIONIN SÄÄDÖKSIIN

4 ARTIKLA

Osallistuminen unionin säädösten laatimiseen (”päättösten muotoilu”)

1. Laatiessaan ehdotusta unionin säädökseksi Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen, jäljempänä ’SEUT-sopimus’, mukaisesti sopimuksen soveltamisalaan kuuluvalla alalla Euroopan komissio, jäljempänä ’komissio’, ilmoittaa siitä Sveitsille ja kuulee epävirallisesti Sveitsin asiantuntijoita samalla tavoin kuin se pyytää unionin jäsenvaltioiden asiantuntijoilta näkemyksiä laatiessaan ehdotuksiaan.

Jommankumman sopimuspuolen pyynnöstä asiasta käydään sekakomiteassa alustava näkemysten vaihto.

Unionin säädöksen antamista edeltävän vaiheen tärkeillä hetkillä sopimuspuolet kuulevat toisen sopimuspuolen sitä pyytäessä toisiaan uudelleen sekakomiteassa jatkuvaa tietojenanto- ja kuulemismenettelyä noudattaen.

2. Valmistellessaan SEUT-sopimuksen mukaisesti delegoituja säädöksiä, jotka koskevat unionin perussäädöksiä sopimuksen soveltamisalaan kuuluvalla alalla, komissio varmistaa, että Sveitsi osallistuu mahdollisimman laajasti säädösehdotusten valmisteluun, ja kuulee Sveitsin asiantuntijoita samoin perustein kuin unionin jäsenvaltioiden asiantuntijoita.

3. Valmistellessaan SEUT-sopimuksen mukaisesti täytäntöönpanosäädöksiä, jotka koskevat unionin perussäädöksiä sopimuksen soveltamisalaan kuuluvalla alalla, komissio varmistaa, että Sveitsi osallistuu mahdollisimman laajasti säädösehdotusten valmisteluun ennen niiden toimittamista komiteoille, jotka avustavat komissiota tämän käyttäessä täytäntöönpanovaltaansa, ja kuulee Sveitsin asiantuntijoita samoin perustein kuin unionin jäsenvaltioiden asiantuntijoita.
4. Sveitsin asiantuntijat osallistuvat 2 ja 3 kohdan soveltamisalaan kuulumattomaan komiteoiden työhön, jos se on tarpeen sopimuksen moitteettoman toiminnan kannalta. Sekakomitea laatii ja saattaa ajan tasalle luettelon näistä komiteoista ja tarvittaessa muista samankaltaisista komiteoista.
5. Tätä artiklaa ei sovelleta 5 artiklan 7 kohdassa tarkoitetun poikkeuksen soveltamisalaan kuuluviin unionin säädöksiin eikä niiden säännöksiin.

5 ARTIKLA

Unionin säädösten sisällyttäminen sopimukseen

1. Jotta voidaan taata oikeusvarmuus ja lainsäädännön yhtenäisyys niillä sisämarkkinoihin liittyvillä aloilla, joihin Sveitsi osallistuu sopimuksen nojalla, Sveitsi ja unioni varmistavat, että sopimuksen soveltamisalaan kuuluvilla aloilla annetut unionin säädökset sisällytetään sopimukseen mahdollisimman pian niiden hyväksymisen jälkeen.

2. Sveitsi antaa tai pitää voimassa oikeusjärjestyksessään säännöksiä, joilla saadaan aikaan tulos, joka sopimukseen 4 kohdan mukaisesti sisällytetyillä unionin säädöksillä on tarkoitus saavuttaa, jollei sekakomitean päättämistä mukautuksista muuta johdu.
3. Jos unioni hyväksyy säädöksen sopimuksen soveltamisalaan kuuluvalla alalla, se ilmoittaa siitä Sveitsille mahdollisimman pian sekakomiteassa. Sekakomitea järjestää kyseessä olevasta aiheesta näkemysten vaihdon jommankumman sopimuspuolen pyynnöstä.
4. Sekakomitea tekee ratkaisunsa 1 kohdan mukaisesti hyväksymällä mahdollisimman pian päätöksen sopimuksen liitteen 1 muuttamisesta sekä tarvittavista mukautuksista.
5. Sopimuksen ja liitteen 1, sellaisena kuin se on muutettuna 4 kohdan nojalla, johdonmukaisuuden varmistamiseksi sekakomitea voi tarvittaessa ehdottaa sopimuksen tarkistamista, jonka sopimuspuolet hyväksyvät omia sisäisiä menettelyjään noudattaen, sanotun kuitenkin rajoittamatta 1 ja 2 kohdan soveltamista.
6. Sopimuksessa olevia viittauksia unionin säädöksiin, jotka eivät ole enää voimassa, pidetään viittauksina sopimuksen liitteeseen 1 sisällytettyyn kumoavaan unionin säädökseen siitä lähtien, kun sekakomitean 4 kohdan nojalla tekemä päätös sopimuksen liitteen 1 vastaavasta muuttamisesta tulee voimaan, jollei kyseisessä päätöksessä toisin määrätä.
7. Edellä 1 kohdassa määrättyä velvoitetta ei sovelleta unionin säädöksiin tai niiden säännöksiin, jotka kuuluvat seuraavassa luetellun poikkeuksen soveltamisalaan:

– 1 artiklan 1 kohta

8. Jollei 6 artiklasta muuta johdu, sekakomitean 4 kohdan nojalla tekemät päätökset tulevat voimaan välittömästi, mutta eivät missään tapauksessa ennen sitä päivää, jona vastaavaa unionin säädöstä aletaan soveltaa unionissa.

9. Päätöksenteon helpottamiseksi sopimuspuolet tekevät vilpittömässä mielessä yhteistyötä koko tässä artiklassa määrätyn menettelyn ajan.

6 ARTIKLA

Sveitsin perustuslaillisten velvoitteiden täyttäminen

1. Sveitsi ilmoittaa 5 artiklan 3 kohdassa tarkoitetun näkemysten vaihdon yhteydessä unionille, edellyttäkö 5 artiklan 4 kohdassa tarkoitetun päätöksen sitovuus sitä, että Sveitsi täyttää perustuslailliset velvoitteensa.

2. Jos Sveitsin on täytettävä perustuslailliset velvoitteensa, jotta 5 artiklan 4 kohdassa tarkoitettu päätöksestä tulee sitova, Sveitsin on tehtävä se enintään kahden vuoden kuluessa 1 kohdassa määrättyjen tietojen antamisesta, paitsi jos käynnistetään kansanäänestysmenettely, jolloin tätä määräaikaa pidennetään yhdellä vuodella.

3. Siihen asti, että Sveitsi ilmoittaa täyttäneensä perustuslailliset velvoitteensa, sopimuspuolet soveltavat väliaikaisesti 5 artiklan 4 kohdassa tarkoitettua päätöstä, paitsi jos Sveitsi ilmoittaa unionille, että päätöksen väliaikainen soveltaminen ei ole mahdollista, ja perustelee tämän.

Väliaikainen soveltaminen ei missään tapauksessa ole mahdollista ennen sitä päivää, jona vastaavaa unionin säädöstä aletaan soveltaa unionissa.

4. Sveitsin on ilmoitettava unionille viipymättä sekakomitean välityksellä, kun se on täyttänyt 1 kohdassa tarkoitetut perustuslailliset velvoitteensa.

5. Päätös tulee voimaan päivänä, jona 4 kohdassa tarkoitettu ilmoitus annetaan, mutta ei missään tapauksessa ennen päivää, jona vastaavaa unionin säädöstä aletaan soveltaa unionissa.

3 LUKU

SOPIMUKSEN TULKINTA JA SOVELTAMINEN

7 ARTIKLA

Yhdenmukaisen tulkinnan periaate

1. Edellä 1 artiklassa vahvistettujen tavoitteiden saavuttamiseksi ja kansainvälisen julkisoikeuden periaatteiden mukaisesti kahdenvälisiä sopimuksia, jotka koskevat niitä sisämarkkinoiden aloja, joihin Sveitsi osallistuu, ja unionin säädöksiä, joihin tällaisissa sopimuksissa viitataan, tulkitaan yhdenmukaisesti ja sovelletaan niillä sisämarkkinoihin liittyvillä aloilla, joihin Sveitsi osallistuu.

2. Unionin säädöksiä, joihin sopimuksessa viitataan, ja sopimuksen määräyksiä, mikäli niiden soveltamisessa käytetään unionin oikeuden käsitteitä, tulkitaan ja sovelletaan sekä sopimusten allekirjoittamista edeltävän että sen jälkeisen Euroopan unionin tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaisesti.

8 ARTIKLA

Tehokkaan ja yhdenmukaisen soveltamisen periaate

1. Komissio ja Sveitsin toimivaltaiset viranomaiset tekevät yhteistyötä ja avustavat toisiaan sopimuksen soveltamisen valvonnan varmistamisessa. Ne voivat vaihtaa tietoja sopimuksen soveltamisen valvontatoimista. Ne voivat vaihtaa näkemyksiä ja keskustella yhteistä etua koskevista kysymyksistä.
2. Kumpikin sopimuspuoli toteuttaa tarvittavat toimenpiteet varmistaakseen sopimuksen tehokkaan ja yhdenmukaisen soveltamisen alueellaan.
3. Sopimuspuolet valvovat yhdessä sopimuksen soveltamista sekakomiteassa.

Jos komissio tai Sveitsin toimivaltaiset viranomaiset saavat tiedon sopimuksen virheellisestä soveltamisesta, asia voidaan saattaa sekakomitean käsiteltäväksi hyväksyttävän ratkaisun löytämiseksi.

4. Komissio ja Sveitsin toimivaltaiset viranomaiset seuraavat, miten toinen sopimuspuoli soveltaa sopimusta. Tällöin sovelletaan 10 artiklassa määrättyä menettelyä.

Mikäli tietyt unionin toimielinten jompaakumpaa sopimuspuolta koskevat valvontatoimivaltuudet, kuten tutkinta- ja päätöksentekovaltuudet, ovat tarpeen sopimuksen tehokkaan ja yhdenmukaisen soveltamisen varmistamiseksi, sopimuksessa on määrättävä niistä nimenomaisesti.

9 ARTIKLA

Yksinoikeusperiaate

Sopimuspuolet sitoutuvat olemaan saattamatta tämän sopimuksen tai siinä tarkoitettujen unionin säädösten tulkintaa tai soveltamista koskevaa riitaa tai tapauksen mukaan sopimuksen perusteella tehdyn komission päätöksen yhdenmukaisuutta sopimuksen kanssa koskevaa riitaa ratkaistavaksi millään muulla kuin tässä sopimuksessa määrätyillä ratkaisukeinoilla.

10 ARTIKLA

Menettely tulkinta- tai soveltamisvaikeuksissa

1. Jos sopimuksen tai jonkin sellaisen unionin säädöksen, johon sopimuksessa viitataan, tulkinnassa tai soveltamisessa on ongelmia, sopimuspuolet neuvottelevat keskenään sekakomiteassa molempia sopimuspuolia tyydyttävän ratkaisun löytämiseksi. Tätä varten sekakomitealle annetaan kaikki hyödylliset tiedot, jotta se voi tarkastella tilannetta yksityiskohtaisesti. Sekakomitea tarkastelee kaikkia mahdollisuuksia, joiden avulla sopimuksen moitteeton toiminta voi jatkua.
2. Jos sekakomitea ei löydä ratkaisua 1 kohdassa tarkoitettuun ongelmaan kolmen kuukauden kuluessa siitä päivästä, jona ongelma on saatettu sen käsiteltäväksi, kumpi tahansa sopimuspuolista voi pyytää välitysoikeutta ratkaisemaan riidan lisäyksessä vahvistettujen sääntöjen mukaisesti.
3. Jos riita herättää kysymyksen jonkin 7 artiklan 2 kohdassa tarkoitetun määräyksen tulkinnasta tai soveltamisesta ja jos kyseisen määräyksen tulkinnalla on merkitystä riidan ratkaisemisen kannalta ja se on tarpeen, jotta riita voidaan ratkaista, välitysoikeus saattaa kysymyksen Euroopan unionin tuomioistuimen käsiteltäväksi.

Jos riita herättää kysymyksen sellaisen määräyksen tulkinnasta tai soveltamisesta, joka kuuluu dynaamista yhdenmukaistamista koskevasta velvoitteesta 5 artiklan 7 kohdassa myönnetyn poikkeuksen soveltamisalaan, eikä riita koske unionin oikeuden käsitteiden tulkintaa tai soveltamista, välitysoikeus ratkaisee riidan saattamatta sitä Euroopan unionin tuomioistuimen käsiteltäväksi.

4. Jos välitysoikeus saattaa kysymyksen Euroopan unionin tuomioistuimen ratkaistavaksi 3 kohdan mukaisesti,

- a) Euroopan unionin tuomioistuimen ratkaisu sitoo välitysoikeutta; ja
- b) Sveitsillä on samat oikeudet kuin jäsenvaltioilla ja unionin toimielimillä, ja siihen sovelletaan soveltuvin osin samoja menettelyjä Euroopan unionin tuomioistuimessa.

5. Kumpikin sopimuspuoli toteuttaa kaikki tarvittavat toimenpiteet välitysoikeuden ratkaisun noudattamiseksi vilpittömässä mielessä.

Sopimuspuolen, jonka välitysoikeus on todennut jättäneen noudattamatta sopimusta, on ilmoitettava toiselle sopimuspuolelle sekakomitean välityksellä toimenpiteistä, jotka se on toteuttanut välitysoikeuden päätöksen noudattamiseksi.

11 ARTIKLA

Korvaavat toimenpiteet

1. Jos sopimuspuoli, jonka välitysoikeus on todennut jättäneen noudattamatta sopimusta, ei ilmoita toiselle sopimuspuolelle lisäyksessä olevan IV.2 artiklan 6 kohdan mukaisesti asetetussa kohtuullisessa määräajassa toimenpiteistä, jotka se on toteuttanut välitysoikeuden päätöksen noudattamiseksi, tai jos toinen sopimuspuoli katsoo, että ilmoitetut toimenpiteet eivät ole välitysoikeuden päätöksen mukaisia, toinen sopimuspuoli voi mahdollisen epätasapainon korjaamiseksi toteuttaa sopimuksen tai muiden kahdenvälisten sopimusten puitteissa oikeasuhteisia korvaavia toimenpiteitä, jäljempänä 'korvaavat toimenpiteet', niillä sisämarkkinoihin liittyvillä aloilla, joihin Sveitsi osallistuu. Sen on ilmoitettava korvaavista toimenpiteistä sopimuspuolelle, jonka välitysoikeus on todennut jättäneen noudattamatta sopimusta, ja täsmennettävä toimenpiteet ilmoituksessa. Korvaavat toimenpiteet tulevat voimaan kolmen kuukauden kuluttua ilmoituksen päivämäärästä.
2. Jos sekakomitea ei ole kuukauden kuluessa suunnitelluista korvaavista toimenpiteistä ilmoittamisesta tehnyt päätöstä näiden korvaavien toimenpiteiden keskeyttämisestä, muuttamisesta tai kumoamisesta, kumpi tahansa sopimuspuoli voi lisäyksen mukaisesti esittää välitysoikeudelle kysymyksen korvaavien toimenpiteiden oikeasuhteisuudesta.
3. Välitysoikeus päättää asiasta lisäyksen III.8 artiklan 4 kohdassa määrätyssä määräajassa.

4. Korvaavilla toimenpiteillä ei ole taannehtivaa vaikutusta. Erityisesti on säilytettävä yksityishenkilöiden ja talouden toimijoiden jo ennen korvaavien toimenpiteiden voimaantuloa saamat oikeudet ja velvollisuudet.

12 ARTIKLA

Lainkäyttöalueiden välinen yhteistyö

1. Yhdenmukaisen tulkinnan edistämiseksi Sveitsin liittovaltion korkein oikeus ja Euroopan unionin tuomioistuin sopivat vuoropuhelusta ja sen yksityiskohtaisista säännöistä.
2. Sveitsillä on oikeus toimittaa Euroopan unionin tuomioistuimelle kirjelmiä tai kirjallisia huomautuksia tapauksissa, joissa jokin unionin jäsenvaltion tuomioistuin saattaa Euroopan unionin tuomioistuimen käsiteltäväksi kysymyksen sopimuksen tai jonkin siinä mainitun unionin säädöksen säännöksen tulkinnasta saadakseen asiasta ennakkoratkaisun.

4 LUKU

MUUT MÄÄRÄYKSET

13 ARTIKLA

Rahoitusosuus

1. Sveitsi osallistuu tämän artiklan ja liitteen mukaisesti unionin virastojen ja tietojärjestelmien toimien ja muiden sellaisten liitteen 1 artiklassa mainittujen toimien rahoitukseen, joihin se voi osallistua.

Sekakomitea voi tehdä päätöksen liitteen muuttamisesta.

2. Unioni voi keskeyttää Sveitsin osallistumisen tämän artiklan 1 kohdassa tarkoitettuihin toimiin milloin tahansa, jos Sveitsi ei noudata maksumääräaikaan liitteen 2 artiklassa vahvistettujen maksuehtojen mukaisesti.

Jos Sveitsi ei noudata maksumääräaikaan, unioni lähettää Sveitsille virallisen muistutuskirjeen. Jos maksua ei suoriteta kokonaan 30 päivän kuluessa virallisen muistutuskirjeen vastaanottamisesta, unioni voi keskeyttää Sveitsin osallistumisen kyseiseen toimeen.

3. Rahoitusosuus koostuu seuraavien summasta:

- a) toiminnallinen rahoitusosuus; ja
- b) osallistumismaksu.

4. Rahoitusosuus maksetaan vuotuisena rahoitusosuutena, ja se erääntyy komission rahoituspöytäkirjoissa mainittuina päivinä.

5. Toiminnallinen rahoitusosuus perustuu jakoperusteeseen, joka määrittää Sveitsin markkinahintaisen bruttokansantuotteen, jäljempänä 'BKT', ja unionin markkinahintaisen BKT:n suhteena.

Sopimuspuolten markkinahintaista BKT:tä koskevat luvut tähän tarkoitukseen ovat viimeisimmät saatavilla olevat Euroopan unionin tilastotoimiston (Eurostat) luvut sen vuoden tammikuun 1 päivästä, jona vuosittainen maksu suoritetaan, ottaen asianmukaisesti huomioon Luxemburgissa 26 päivänä lokakuuta 2004 tehdyn sopimuksen Euroopan yhteisön ja Sveitsin valaliiton välisestä yhteistyöstä tilastoalalla. Jos edellä mainittua sopimusta lakataan soveltamasta, Sveitsin BKT:n on oltava Taloudellisen yhteistyön ja kehityksen järjestön toimittamien tietojen pohjalta vahvistettu BKT.

6. Kunkin unionin viraston toiminnallinen rahoitusosuus lasketaan soveltamalla jakoperustetta sen vuotuisen hyväksyttyyn talousarvioon, joka on otettu kyseisen vuoden asiaankuuluvaan unionin talousarvion avustuksia koskevaan kohtaan (avustuksia koskeviin kohtiin), ottaen huomioon kunkin viraston osalta mahdolliset liitteen 1 artiklassa määritellyt mukautetut toiminnalliset rahoitusosuudet.

Tietojärjestelmien ja muiden toimien toiminnallinen rahoitusosuus lasketaan soveltamalla jakoperustetta kyseisen vuoden asiaankuuluvaan talousarvioon, joka esitetään talousarvion toteuttamista koskevissa asiakirjoissa, kuten työohjelmissa tai sopimuksissa.

Kaikki ohjeelliset määrät perustuvat maksusitoumusmäärärahoihin.

7. Vuotuinen osallistumismaksu on 4 prosenttia 5 ja 6 kohdan mukaisesti lasketusta vuotuisesta toiminnallisesta rahoitusosuudesta.

8. Komissio toimittaa Sveitsille riittävät tiedot rahoitusosuuden laskemisesta. Nämä tiedot toimitetaan ottaen asianmukaisesti huomioon unionin luottamuksellisuutta ja tietosuojaa koskevat säännöt.

9. Kaikki Sveitsin rahoitusosuudet tai unionilta saatavat maksut sekä maksettavien tai saatavien määrien laskenta suoritetaan euroina.

10. Jos tämä pöytäkirja ei tule voimaan kalenterivuoden alussa, Sveitsin kyseisen vuoden toiminnallista rahoitusosuutta mukautetaan liitteen 5 artikkelissa määriteltyjen menetelmien ja maksuehtojen mukaisesti.

11. Tämän artiklan soveltamista koskevat yksityiskohtaiset määräykset vahvistetaan liitteessä.

12. Sekakomitea tarkastelee kolmen vuoden välein tämän pöytäkirjan voimaantulon jälkeen Sveitsin osallistumista koskevia ehtoja, sellaisina kuin ne on määritelty liitteen 1 artikkelissa, ja mukauttaa niitä tarvittaessa.

14 ARTIKLA

Viittaukset alueisiin

Jos sopimukseen sisällytetyissä unionin säädöksissä viitataan ”Euroopan unionin”, ”unionin”, ”yhteismarkkinoiden” tai ”sisämarkkinoiden” alueeseen, viittauksia pidetään tätä sopimusta sovellettaessa viittauksina sopimuksen 17 artiklassa tarkoitettuihin alueisiin.

15 ARTIKLA

Viittaukset unionin jäsenvaltioiden kansalaisiin

Jos sopimukseen sisällytetyissä unionin säädöksissä viitataan unionin jäsenvaltioiden kansalaisiin, viittauksia pidetään tätä sopimusta sovellettaessa viittauksina unionin jäsenvaltioiden ja Sveitsin kansalaisiin.

16 ARTIKLA

Unionin säädösten voimaantulo ja täytäntöönpano

1. Sopimukseen sisällytettyjen unionin säädösten säännökset, jotka koskevat niiden voimaantuloa tai täytäntöönpanoa, eivät ole sopimuksen kannalta merkityksellisiä.
2. Sveitsiä koskevat määräajat ja päivämäärät unionin säädösten sisällyttämistä sopimukseen koskevien päätösten voimaan saattamiselle ja täytäntöönpanolle ovat 5 artiklan 8 kohdan ja 6 artiklan 5 kohdan sekä siirtymäjärjestelyjä koskevien määräysten mukaiset.

17 ARTIKLA

Unionin säädösten vastaanottajat

Sopimukseen sisällytettyjen unionin säädösten säännökset, jotka osoittavat, että ne on osoitettu unionin jäsenvaltioille, eivät ole sopimuksen kannalta merkityksellisiä.

5 LUKU

LOPPUMÄÄRÄYKSET

18 ARTIKLA

Täytäntöönpano

1. Sopimuspuolet toteuttavat kaikki tarvittavat yleiset ja erityiset toimenpiteet varmistaakseen sopimuksesta aiheutuvien velvoitteiden täyttämisen ja pidättyvät kaikista toimenpiteistä, jotka voisivat vaarantaa sen tavoitteiden saavuttamisen.
2. Sopimuspuolet toteuttavat kaikki tarvittavat toimenpiteet sopimuksessa mainituilla unionin säädöksillä tavoiteltujen tulosten varmistamiseksi ja pidättyvät kaikista toimenpiteistä, jotka voisivat vaarantaa niiden tavoitteiden saavuttamisen.

19 ARTIKLA

Voimaantulo

1. Sopimuspuolet ratifioivat ja hyväksyvät tämän pöytäkirjan omia menettelyjään noudattaen. Sopimuspuolet ilmoittavat toisilleen tämän pöytäkirjan voimaantulon edellyttämien sisäisten menettelyjen päätökseen saattamisesta.

2. Tämä pöytäkirja tulee voimaan sitä päivää seuraavan toisen kuukauden ensimmäisenä päivänä, jona viimeinen seuraavista välineistä on annettu tiedoksi:

- a) henkilöiden vapaasta liikkuvuudesta tehdyn Euroopan yhteisön ja sen jäsenvaltioiden sekä Sveitsin valaliiton välisen sopimuksen institutionaalinen pöytäkirja
- b) henkilöiden vapaasta liikkuvuudesta tehdyn Euroopan yhteisön ja sen jäsenvaltioiden sekä Sveitsin valaliiton välisen sopimuksen muutospöytäkirja
- c) Euroopan yhteisön ja Sveitsin valaliiton lentoliikennettä koskevan sopimuksen institutionaalinen pöytäkirja
- d) Euroopan yhteisön ja Sveitsin valaliiton lentoliikennettä koskevan sopimuksen muutospöytäkirja
- e) Euroopan yhteisön ja Sveitsin valaliiton lentoliikennettä koskevan sopimuksen valtiontukipöytäkirja
- f) rautateiden ja maanteiden tavara- ja henkilöliikenteestä tehdyn Euroopan yhteisön ja Sveitsin valaliiton välisen sopimuksen institutionaalinen pöytäkirja
- g) rautateiden ja maanteiden tavara- ja henkilöliikenteestä tehdyn Euroopan yhteisön ja Sveitsin valaliiton välisen sopimuksen muutospöytäkirja

- h) rautateiden ja maanteiden tavara- ja henkilöliikenteestä tehdyn Euroopan yhteisön ja Sveitsin valaliiton välisen sopimuksen valtioneuvoston pöytäkirja
- i) maataloustuotteiden kaupasta tehdyn Euroopan yhteisön ja Sveitsin valaliiton sopimuksen muutospöytäkirja
- j) vaatimustenmukaisuuden arvioinnin vastavuoroisesta tunnustamisesta tehdyn Euroopan yhteisön ja Sveitsin valaliiton välisen sopimuksen muutospöytäkirja
- k) Euroopan unionin ja Sveitsin valaliiton välinen sopimus Sveitsin säännöllisestä rahoitusosuudesta taloudellisten ja sosiaalisten erojen vähentämiseen Euroopan unionissa
- l) Euroopan unionin ja Euroopan atomienergiayhteisön sekä Sveitsin valaliiton välinen sopimus Sveitsin valaliiton osallistumisesta unionin ohjelmiin
- m) Euroopan unionin ja Sveitsin valaliiton välinen sopimus Sveitsin valaliiton osallistumista Euroopan unionin avaruushjelmaviraston toimintaan koskevista ehdoista ja edellytyksistä.

20 ARTIKLA

Muuttaminen ja voimassaolon päättäminen

1. Tätä pöytäkirjaa voidaan muuttaa milloin tahansa sopimuspuolten yhteisellä sopimuksella.

2. Jos sopimus irtisanotaan sopimuksen 21 artiklan 3 kohdan mukaisesti, tämän pöytäkirjan voimassaolo päättyy sopimuksen 21 artiklan 4 kohdassa tarkoitettuna päivänä.

3. Jos sopimuksen voimassaolo päättyy, yksityishenkilöiden ja talouden toimijoiden sopimuksen nojalla jo ennen sopimuksen päättymistä saamat oikeudet ja velvollisuudet pysyvät voimassa. Sopimuspuolet päättävät yhteisellä sopimuksella, mitä tehdään oikeuksille, joita ollaan myöntämässä.

Tehty [...] [...] kahtena kappaleena bulgarian, englannin, espanjan, hollannin, iirin, italian, kreikan, kroaatin, latvian, liettuan, maltan, portugalil, puolan, ranskan, romanian, ruotsin, saksan, slovakian, sloveenin, suomen, tanskan, tšekin, unkarin ja viron kielellä, ja kukin teksti on yhtä todistusvoimainen.

TÄMÄN VAKUUDEKSI tätä varten asianmukaisesti valtuutetut edustajat ovat allekirjoittaneet tämän pöytäkirjan.

(Signature Block, to the effect of, in all 24 EU languages: "Euroopan unionin puolesta" ja "Sveitsin valaliiton puolesta")

LIITE PÖYTÄKIRJAN 13 ARTIKLAN SOVELTAMISESTA

1 ARTIKLA

Luettelo unionin virastojen toimista, tietojärjestelmistä ja muista toimista, joiden rahoitukseen Sveitsi osallistuu

Sveitsi osallistuu seuraavien rahoitukseen:

a) virastot:

ei mitään.

b) tietojärjestelmät:

ihmisille tarkoitettuja lääkkeitä koskevista yhteisön säännöistä 6 päivänä marraskuuta 2001 annetulla Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivillä 2001/83/EY¹ perustettu EudraGMDP;

¹ Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2001/83/EY, annettu 6 päivänä marraskuuta 2001, ihmisille tarkoitettuja lääkkeitä koskevista yhteisön säännöistä (EYVL L 311, 28.11.2001, s. 67).

c) muut toimet:

ei mitään.

2 ARTIKLA

Maksuehdot

1. Pöytäkirjan 13 artiklan mukaiset maksut suoritetaan tämän artiklan mukaisesti.
2. Kun komissio esittää varainhoitovuoden rahoituspyynnön, se ilmoittaa Sveitsille seuraavat tiedot:
 - a) toiminnallisen rahoitusosuuden määrä; ja
 - b) osallistumismaksun määrä.

3. Komissio ilmoittaa Sveitsille mahdollisimman pian ja viimeistään kunkin varainhoitovuoden 16 päivänä huhtikuuta seuraavat Sveitsin osallistumista koskevat tiedot:

- a) unionin vuotuisen hyväksytyyn talousarvioon kuuluvien maksusitoumusmäärärahojen määrät, jotka on otettu avustuksia koskeviin budjettikohtiin kyseiselle vuodelle kunkin unionin viraston osalta, ottaen huomioon kunkin viraston osalta mahdolliset 1 artiklassa määritellyt mukautetut toiminnalliset rahoitusosuudet, ja kyseiselle vuodelle osana asiaankuuluvaa tietojärjestelmien ja muiden toimien talousarviota hyväksytyyn unionin talousarvioon kuuluvat maksusitoumusmäärärahojen määrät, jotka kattavat Sveitsin osallistumisen 1 artiklan mukaisesti;
- b) tämän pöytäkirjan 13 artiklan 7 kohdassa tarkoitetun osallistumismaksun määrä; ja
- c) virastojen osalta, vuonna N+1, asiaa koskevissa unionin talousarvion avustuksia koskevissa kohdissa vuodelle N hyväksyttyjä maksusitoumusmäärärahoja koskevien talousarviositoumusten määrät, jotka liittyvät unionin vuotuisen talousarvioon ja jotka on merkitty asiaa koskeviin unionin talousarvion avustuksia koskevaan kohtaan (avustuksia koskeviin kohtiin) vuonna N.

4. Komissio esittää talousarvioesityksen perusteella arvion 3 kohdan a ja b alakohdassa tarkoitetuista tiedoista mahdollisimman pian ja viimeistään varainhoitovuoden 1 päivänä syyskuuta.

5. Komissio esittää Sveitsille viimeistään 16 päivänä huhtikuuta ja, jos sitä sovelletaan asiaankuuluvaan virastoon, tietojärjestelmään tai muuhun toimeen, aikaisintaan 22 päivänä lokakuuta ja viimeistään 31 päivänä lokakuuta kunakin varainhoitovuonna rahoituspyynnön, joka vastaa Sveitsin tämän sopimuksen mukaista rahoitusosuutta kunkin sellaisen asiaankuuluvan viraston, tietojärjestelmän tai muun toimen tai niiden osan osalta, johon Sveitsi osallistuu.

6. Edellä 5 kohdassa tarkoitetut rahoituspyynnöt on jaoteltava eriin seuraavasti:

- a) Kunkin vuoden ensimmäisen erän, joka liittyy 16 päivään huhtikuuta mennessä esitettävään rahoituspyyntöön, on oltava enintään yhtä suuri kuin 4 kohdassa tarkoitettu arvio kyseisen viraston, tietojärjestelmän tai muun toimen vuotuisesta rahoitusosuudesta;

Sveitsi maksaa rahoituspyynnössä ilmoitetun määrän viimeistään 60 päivän kuluttua rahoituspyynnön esittämisestä.

- b) Jos sellaista sovelletaan, vuoden toisen erän, joka liittyy aikaisintaan 22 päivänä lokakuuta ja viimeistään 31 päivänä lokakuuta esitettävään rahoituspyyntöön, on vastattava 4 kohdassa tarkoitettua määrää ja 5 kohdassa tarkoitettua määrää välistä erotusta, jos 5 kohdassa tarkoitettu määrä on suurempi.

Sveitsi maksaa tässä rahoituspyynnössä ilmoitetun määrän viimeistään 21 päivänä joulukuuta.

Sveitsi voi kunkin rahoituspyynnön osalta suorittaa erilliset maksut kutakin virastoa, tietojärjestelmää tai muuta tointa varten.

7. Pöytäkirjan ensimmäisenä täytäntöönpanovuonna komissio esittää yhden rahoituspyynnön 90 päivän kuluessa pöytäkirjan voimaantulosta.

Sveitsi maksaa rahoituspyynnössä ilmoitetun määrän viimeistään 60 päivän kuluttua rahoituspyynnön esittämisestä.

8. Jos rahoitusosuuden maksu viivästyy, Sveitsi maksaa maksamattomasta määrästä viivästyskorkoa eräpäivästä siihen päivään, jona maksamatta oleva määrä maksetaan kokonaisuudessaan.

Saamisiin, joita ei ole maksettu eräpäivänä, sovelletaan Euroopan unionin virallisen lehden C-sarjassa julkaistua Euroopan keskuspankin perusrahoitusoperaatioihinsa soveltamaa korkoa, joka on voimassa erääntymiskauden ensimmäisenä päivänä, tai joka on 0 prosenttia sen mukaan, kumpi näistä on korkeampi, korotettuna 3,5 prosenttiyksiköllä.

3 ARTIKLA

Sveitsin unionin virastoille maksaman rahoitusosuuden mukauttaminen täytäntöönpanon perusteella

Sveitsin unionin virastoille maksamaa rahoitusosuutta mukautetaan vuonna N+1, kun alustavaa toiminnallista rahoitusosuutta mukautetaan ylöspäin tai alaspäin alustavan toiminnallisen rahoitusosuuden ja mukautetun rahoitusosuuden välisellä erotuksella. Mukautettu rahoitusosuus lasketaan soveltamalla vuoden N rahoitusosuuden jakoperustetta talousarviositoumuksiin, jotka on tehty vuodelle N hyväksytyistä asiaankuuluvien unionin talousarvion avustuksia koskevien kohtien maksusitoumusmäärärahoista. Erotuksessa otetaan tarvittaessa huomioon kunkin viraston osalta 1 artiklassa määritelty prosentuaalinen mukautettu toiminnallinen rahoitusosuus.

4 ARTIKLA

Nykyiset järjestelyt

Pöytäkirjan 13 artiklaa ja tätä liitettä ei sovelleta Sveitsin ja unionin välisiin erityisjärjestelyihin, joihin sisältyy Sveitsin rahoitusosuuksia. Tällaisten järjestelyjen kattamat virastot, tietojärjestelmät ja muut toimet ovat seuraavat:

kemikaalien rekisteröinnistä, arvioinnista, lupamenettelyistä ja rajoituksista (REACH), Euroopan kemikaaliviraston perustamisesta, direktiivin 1999/45/EY muuttamisesta sekä neuvoston asetuksen (ETY) N:o 793/93, komission asetuksen (EY) N:o 1488/94, neuvoston direktiivin 76/769/ETY ja komission direktiivien 91/155/ETY, 93/67/ETY, 93/105/EY ja 2000/21/EY kumoamisesta 18 päivänä joulukuuta 2006 annetulla Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksella (EY) N:o 1907/2006 (EUVL L 396, 30.12.2006, s. 1) perustettu Euroopan kemikaalivirasto.

5 ARTIKLA

Siirtymäjärjestelyt

Jos pöytäkirjan voimaantulopäivä ei ole 1 päivä tammikuuta, sovelletaan tätä artiklaa 2 artiklasta poiketen.

Pöytäkirjan ensimmäisenä täytäntöönpanovuotena, kuten on vahvistettu pöytäkirjan 13 artiklan ja tämän liitteen 1–3 artiklan mukaisesti, asianomaiseen virastoon, tietojärjestelmään tai muuhun toimeen sovellettavan kyseisen vuoden toiminnallista rahoitusosuutta vähennetään suhteessa kuluneeseen aikaan kertomalla vuotuisen toiminnallisen rahoitusosuuden määrä seuraavien osuuksien suhteen perusteella:

- a) kalenteripäivien lukumäärä pöytäkirjan voimaantulopäivästä kyseisen vuoden 31 päivään joulukuuta; ja
- b) kyseisen vuoden kalenteripäivien kokonaismäärä.

VÄLITYSOIKEUTTA KOSKEVA LISÄYS

I LUKU

JOHDANTOMÄÄRÄYKSET

I.1 ARTIKLA

Soveltamisala

Jos jompikumpi sopimuspuolista, jäljempänä 'sopimuspuolet', saattaa riidan välitysmenettelyyn pöytäkirjan 10 artiklan 2 kohdan tai 11 artiklan 2 kohdan mukaisesti, sovelletaan tässä lisäyksessä vahvistettuja sääntöjä.

I.2 ARTIKLA

Kirjaamo ja sihteeripalvelut

Haagin pysyvän välitystuomioistuimen kansainvälinen toimisto, jäljempänä 'kansainvälinen toimisto', hoitaa kirjaamotehtävät ja tarjoaa sihteeripalveluja.

I.3 ARTIKLA

Ilmoitukset ja määräaikojen laskeminen

1. Ilmoitukset, esimerkiksi tiedonannot tai ehdotukset, voidaan lähettää millä tahansa tiedonsiirtovälineellä, joka varmentaa niiden lähettämisen tai mahdollistaa niiden varmentamisen.
2. Tällaisia ilmoituksia voidaan lähettää sähköisesti vain, jos sopimuspuoli on nimennyt tai hyväksynyt osoitteen nimenomaisesti tätä tarkoitusta varten.
3. Sopimuspuolille tiedoksi annettavat ilmoitukset lähetetään Sveitsin osalta Sveitsin valaliiton ulkoasiainministeriön Euroopasta vastaavalle osastolle ja unionin osalta komission oikeudelliselle yksikölle.
4. Kaikki tässä lisäyksessä vahvistetut määräajat alkavat tapahtuman tai toimenpiteen toteutumisen jälkeisestä päivästä. Jos asiakirjan toimittamiselle asetettu määräaika päättyy muuna päivänä kuin unionin toimielinten tai Sveitsin hallituksen työpäivänä, asiakirjan toimittamiselle asetettu määräaika päättyy ensimmäisenä sitä seuraavana työpäivänä. Määräaikaan kuuluvat muut kuin työpäivät lasketaan mukaan.

I.4 ARTIKLA

Ilmoitus välitysmenettelyn aloittamisesta

1. Välitysmenettelyn käyttöä koskevan aloitteen tekävän sopimuspuolen, jäljempänä 'kantaja', on lähetettävä toiselle sopimuspuolelle, jäljempänä 'vastaaja', ja kansainväliselle toimistolle ilmoitus välitysmenettelyn aloittamisesta.
2. Välitysmenettelyn katsotaan alkavan sen päivän jälkeisenä päivänä, jona vastaaja vastaanottaa välitysmenettelyn aloittamista koskevan ilmoituksen.
3. Välitysmenettelyn aloittamista koskevan ilmoituksen on sisällettävä seuraavat tiedot:
 - a) pyyntö riidan siirtämisestä välitysmenettelyyn;
 - b) sopimuspuolten nimet ja yhteystiedot;
 - c) kantajan edustajan tai edustajien nimi ja osoite;
 - d) menettelyn oikeusperusta (pöytäkirjan 10 artiklan 2 kohta tai 11 artiklan 2 kohta) ja
 - i) pöytäkirjan 10 artiklan 2 kohdassa tarkoitetuissa tapauksissa riidan aiheuttava kysymys sellaisena kuin se on virallisesti kirjattuna ratkaisua varten sekakomitean esityslistalle pöytäkirjan 10 artiklan 1 kohdan mukaisesti; ja

- ii) pöytäkirjan 11 artiklan 2 kohdassa tarkoitetuissa tapauksissa välitysoikeuden päätös, pöytäkirjan 10 artiklan 5 kohdassa mainitut täytäntöönpanotoimenpiteet ja riidanalaiset korvaavat toimenpiteet;
 - e) riidan aiheuttavan tai siihen liittyvän säännön nimeäminen;
 - f) lyhyt kuvaus riidasta; ja
 - g) välitystuomarin nimeäminen tai, jos nimitetään viisi välitystuomaria, kahden välitystuomarin nimeäminen.
4. Pöytäkirjan 10 artiklan 3 kohdassa tarkoitetuissa tapauksissa välitysmenettelyn aloittamista koskevaan ilmoitukseen voi sisältyä myös tietoja siitä, onko asia tarpeen saattaa Euroopan unionin tuomioistuimen käsiteltäväksi.
5. Välitysmenettelyn aloittamista koskevan ilmoituksen riittävyttä koskevat kanteet eivät estä välitysoikeuden perustamista. Välitysoikeus ratkaisee tällaisen riidan lopullisesti.

I.5 ARTIKLA

Vastaus välitysmenettelyn aloittamista koskevaan ilmoitukseen

1. Vastaajan on 60 päivän kuluessa välitysmenettelyn aloittamista koskevan ilmoituksen vastaanottamisesta lähetettävä kantajalle ja kansainväliselle toimistolle ilmoitukseen vastaus, jossa on oltava seuraavat tiedot:
 - a) sopimuspuolten nimet ja yhteystiedot;
 - b) vastaajan edustajan tai edustajien nimi ja osoite;
 - c) vastaus I.4 artiklan 3 kohdan d–f alakohdan mukaisessa välitysmenettelyn aloittamista koskevassa ilmoituksessa annettuihin tietoihin; ja
 - d) välitystuomarin nimeäminen tai, jos nimitetään viisi välitystuomaria, kahden välitystuomarin nimeäminen.
2. Pöytäkirjan 10 artiklan 3 kohdassa tarkoitetuissa tapauksissa välitysmenettelyn aloittamista koskevaan ilmoitukseen annettu vastaus voi sisältää myös vastauksen tämän lisäyksen I.4 artiklan 4 kohdan mukaisessa välitysmenettelyn aloittamista koskevassa ilmoituksessa annettuihin tietoihin ja tietoja siitä, onko asia tarpeen saattaa Euroopan unionin tuomioistuimen käsiteltäväksi.
3. Vastaajan välitysmenettelyn aloittamista koskevaan ilmoitukseen antaman vastauksen puuttuminen, puutteellisuus tai myöhästyminen ei estä välitysoikeuden perustamista. Välitysoikeus ratkaisee tällaisen riidan lopullisesti.

4. Jos vastaaja pyytää välitysmenettelyn aloittamista koskevaan ilmoitukseen antamassaan vastauksessa, että välitysoikeus koostuu viidestä välitystuomarista, kantajan on nimettävä toinen välitystuomari 30 päivän kuluessa välitysmenettelyn aloittamista koskevaan ilmoitukseen antamansa vastauksen vastaanottamisesta.

I.6 ARTIKLA

Edustus ja avustaminen

1. Sopimuspuolia edustaa välitysoikeudessa yksi tai useampi edustaja. Edustajia voivat avustaa neuvonantajat tai asianajajat.
2. Edustajia tai heidän osoitteitaan koskevista muutoksista on ilmoitettava toiselle sopimuspuolelle, kansainväliselle toimistolle ja välitysoikeudelle. Välitysoikeus voi milloin tahansa omasta aloitteestaan tai sopimuspuolen pyynnöstä pyytää todisteita sopimuspuolten edustajille annetuista valtuuksista.

II LUKU

VÄLITYSOIKEUDEN KOKOONPANO

II.1 ARTIKLA

Välitystuomarien lukumäärä

Välitysoikeus koostuu kolmesta välitystuomarista. Välitysoikeus koostuu viidestä välitystuomarista, jos kantaja välitysmenettelyn aloittamista koskevassa ilmoituksessaan tai vastaaja välitysmenettelyn aloittamista koskevassa vastauksessaan pyytää sitä.

II.2 ARTIKLA

Välitystuomarien nimittäminen

1. Jos nimitetään kolme välitystuomaria, kumpikin sopimuspuoli nimeää heistä yhden. Sopimuspuolten nimittämät kaksi välitystuomaria valitsevat kolmannen välitystuomarin, joka toimii välitysoikeuden puheenjohtajana.
2. Jos nimitetään viisi välitystuomaria, kumpikin sopimuspuoli nimeää heistä kaksi. Sopimuspuolten nimittämät neljä välitystuomaria valitsevat viidennen välitystuomarin, joka toimii välitysoikeuden puheenjohtajana.

3. Jos välitystuomarit eivät 30 päivän kuluessa sopimuspuolten nimeämän viimeisen välitystuomarin nimeämisestä ole päässeet sopimukseen välitysoikeuden puheenjohtajan valinnasta, pysyvän välitystuomioistuimen pääsihteeri nimittää puheenjohtajan.
4. Välitysoikeuden muodostavien välitystuomarien valinnan helpottamiseksi laaditaan ohjeellinen luettelo henkilöistä, joilla on 6 kohdassa tarkoitettu pätevyys; ohjeellinen luettelo, joka saatetaan tarvittaessa ajan tasalle, on yhteinen kaikille kahdenvälisille sopimuksille, jotka koskevat sisämarkkinoiden aloja, joihin Sveitsi osallistuu, [...] [...] tehdylle terveysasioita koskevalle Euroopan unionin ja Sveitsin valaliiton väliselle sopimukselle, jäljempänä 'terveysasioita koskeva sopimus', Luxemburgissa 21 päivänä kesäkuuta 1999 tehdylle Euroopan yhteisön ja Sveitsin valaliiton väliselle sopimukselle maataloustuotteiden kaupasta, jäljempänä 'maataloustuotteiden kauppaa koskeva sopimus', ja [...] [...] tehdylle Euroopan unionin ja Sveitsin valaliiton väliselle sopimukselle Sveitsin säännöllisestä rahoitusosuudesta taloudellisten ja sosiaalisten erojen vähentämiseen Euroopan unionissa, jäljempänä 'sopimus Sveitsin säännöllisestä rahoitusosuudesta'. Sekakomitea hyväksyy päätöksellään kyseisen luettelon ja saattaa sen ajan tasalle sopimuksen soveltamiseksi.
5. Jos sopimuspuoli ei nimeä välitystuomaria, pysyvän välitystuomioistuimen pääsihteeri nimittää kyseisen välitystuomarin 4 kohdassa tarkoitettusta luettelosta. Jos tällaista luetteloa ei ole, pysyvän välitystuomioistuimen pääsihteeri valitsee nimitettävän välitystuomarin arvalla henkilöistä, joita toinen sopimuspuoli tai molemmat sopimuspuolet ovat virallisesti ehdottaneet 4 kohdan soveltamiseksi.

6. Välitysoikeuden muodostavien henkilöiden on oltava erittäin päteviä henkilöitä, joilla on tai ei ole yhteyksiä sopimuspuoliin ja joiden riippumattomuus ja eturistiriitojen puute on taattu, sekä monenlaista kokemusta. Heillä on erityisesti oltava osoitettua asiantuntemusta lainsäädännöstä ja tämän sopimuksen soveltamisalaan kuuluvista asioista, he eivät saa ottaa vastaan ohjeita kummaltakaan sopimuspuolelta ja heidän on toimittava yksilöinä eivätkä he saa ottaa ohjeita miltään organisaatiolta tai hallitukselta riitaan liittyvissä kysymyksissä. Välitysoikeuden puheenjohtajalla on myös oltava kokemusta riitojenratkaisumenettelyistä.

II.3 ARTIKLA

Välitystuomarien ilmoitukset

1. Kun henkilön nimittämistä välitystuomariksi harkitaan, hänen on ilmoitettava kaikista olosuhteista, jotka todennäköisesti antavat aiheutta perusteltuihin epäilyihin hänen puolueettomuudestaan tai riippumattomuudestaan. Välitystuomarin on nimityksestä lähtien ja koko välitysmenettelyn ajan ilmoitettava näistä olosuhteista viipymättä sopimuspuolille ja muille välitystuomareille, ellei hän ole jo tehnyt niin.
2. Välitystuomari voidaan erottaa, jos jotkin olemassa olevat olosuhteet voivat aiheuttaa perusteltuja epäilyksiä hänen puolueettomuudestaan tai riippumattomuudestaan.
3. Sopimuspuoli voi pyytää nimittämänsä välitystuomarin erottamista ainoastaan syystä, joka tulee sen tietoon nimittämisen jälkeen.

4. Jos välitystuomari ei toimi tehtävässään tai jos hänen toimimisensa siinä on oikeudellisesti tai tosiasiallisesti mahdotonta, sovelletaan II.4 artiklassa määrättyä välitystuomarien erottamismenettelyä.

II.4 ARTIKLA

Välitystuomarien erottaminen

1. Sopimuspuolen, joka haluaa erottaa välitystuomarin, on esitettävä erottamispyyntö 30 päivän kuluessa päivästä, jona välitystuomarin nimityksestä ilmoitetaan, tai 30 päivän kuluessa päivästä, jona se saa tiedon II.3 artiklassa tarkoitetuista olosuhteista.
2. Erottamispyyntö lähetetään toiselle sopimuspuolelle, erotettavalle välitystuomarille, muille välitystuomareille ja kansainväliselle toimistolle. Siinä on esitettävä erottamispyynnön syyt.
3. Kun erottamispyyntö on tehty, toinen sopimuspuoli voi hyväksyä sen. Kyseinen välitystuomari voi myös luopua tehtävästään. Hyväksyminen tai tehtävästä luopuminen ei merkitse erottamispyynnön perusteiden hyväksymistä.
4. Jos toinen sopimuspuoli ei 15 päivän kuluessa erottamispyynnön ilmoittamisesta hyväksy erottamispyyntöä tai kyseinen välitystuomari ei luovu tehtävästä, erottamista pyytänyt sopimuspuoli voi pyytää pysyvän välitystuomioistuimen pääsihteeriä tekemään päätöksen erottamisesta.

5. Tämän artiklan 4 kohdassa tarkoitetussa päätöksessä on esitettävä päätöksen perustelut, elleivät sopimuspuolet toisin sovi.

II.5 ARTIKLA

Välitystuomarin korvaaminen

1. Jos välitystuomari on vaihdettava välitysmenettelyn aikana, korvaava henkilö nimitetään tai valitaan II.2 artiklassa vahvistetun korvattavan välitystuomarin nimittämiseen tai valintaan sovellettavan menettelyn mukaisesti, jollei tämän artiklan 2 kohdasta muuta johdu. Tätä menettelyä sovelletaan, vaikka toinen sopimuspuoli ei olisi käyttänyt oikeuttaan nimittää korvattavaa välitystuomaria tai osallistua tämän nimittämiseen.
2. Jos välitystuomari korvataan, menettelyä jatketaan siitä, missä korvattu välitystuomari lakkasi hoitamasta tehtäviään, jollei välitysoikeus toisin päättä.

II.6 ARTIKLA

Vastuusta vapauttaminen

Jollei kyse ole tahallisesta väärinkäytöksestä tai törkeästä huolimattomuudesta, sopimuspuolet luopuvat sovellettavan lain sallimissa rajoissa välitystuomareita vastaan nostetuista kanteista, jotka koskevat välitysmenettelyyn liittyvää toimea tai laiminlyöntiä.

III LUKU

VÄLITYSMENETTELYT

III.1 ARTIKLA

Yleiset määräykset

1. Välitysoikeuden asettamispäivä on päivä, jona viimeinen välitystuomari hyväksyy nimityksensä.
2. Välitysoikeus varmistaa, että sopimuspuolia kohdellaan tasapuolisesti ja että kullakin niistä on menettelyn asianmukaisessa vaiheessa riittävät mahdollisuudet puolustaa oikeuksiaan ja esittää asiansa. Välitysoikeus toteuttaa menettelyn siten, että vältetään viivästykset ja tarpeettomat kulut ja varmistetaan sopimuspuolten välisen riidan ratkaiseminen.
3. Sopimuspuolten kuulemisen jälkeen järjestetään istunto, jollei välitysoikeus toisin päättä.
4. Kun sopimuspuoli lähettää ilmoituksen välitysoikeudelle, se tekee sen kansainvälisen toimiston välityksellä ja lähettää samalla jäljennöksen toiselle sopimuspuolelle. Kansainvälinen toimisto lähettää kullekin välitystuomarille jäljennöksen tästä ilmoituksesta.

III.2 ARTIKLA

Välitysmenettelyn paikka

Välitysmenettelyn paikka on Haag. Välitysoikeus voi poikkeuksellisten olosuhteiden niin vaatiessa kokoontua missä tahansa muussa paikassa, jota se pitää asian käsittelyn kannalta tarkoituksenmukaisena.

III.3 ARTIKLA

Kieli

1. Menettelyn kielet ovat ranska ja englanti.
2. Välitysoikeus voi määrätä, että kaikkiin kannekirjelmään tai vastineeseen liitettyihin asiakirjoihin ja kaikkiin menettelyn aikana alkuperäisellä kielellä toimitettuihin muihin asiakirjoihin on liitettävä käännös jommallekummalle menettelyn kielelle.

III.4 ARTIKLA

Kannekirjelmä

1. Kantajan on lähetettävä kannekirjelmänsä vastaajalle ja välitysoikeudelle kansainvälisen toimiston välityksellä välitysoikeuden asettamassa määräajassa. Kantaja voi päättää pitää I.4 artiklassa tarkoitettua välitysmenettelyn aloittamista koskevaa ilmoitustaan kannekirjelmänä, jos se täyttää myös tämän artiklan 2 ja 3 kohdassa määrätyt edellytykset.
2. Kannekirjelmän on sisällettävä seuraavat tiedot:
 - a) I.4 artiklan 3 kohdan b–f alakohdassa määrätyt tiedot;
 - b) kanteen tueksi esitetyt tosiseikat; ja
 - c) kanteen tueksi esitetyt oikeudelliset perustelut.
3. Kannekirjelmään on mahdollisuuksien mukaan liitettävä kantajan mainitsevat asiakirjat ja muut todisteet tai siinä on viitattava niihin. Pöytäkirjan 10 artiklan 3 kohdassa tarkoitetuissa tapauksissa kannekirjelmään on mahdollisuuksien mukaan sisällyttävä myös tietoja siitä, onko asia tarpeen saattaa Euroopan unionin tuomioistuimen käsiteltäväksi.

III.5 ARTIKLA

Vastine

1. Vastaajan on lähetettävä vastine kantajalle ja välitysoikeudelle kansainvälisen toimiston välityksellä välitysoikeuden asettamassa määräajassa. Vastaaja voi päättää pitää I.5 artiklassa tarkoitettua välitysmenettelyä koskevaan ilmoitukseen annettua vastausta vastineena edellyttäen, että vastaus välitysmenettelyä koskevaan ilmoitukseen täyttää myös tämän artiklan 2 kohdassa määrätty edellytykset.
2. Vastineessa on vastattava tämän lisäyksen III.4 artiklan 2 kohdan a–c alakohdan mukaisesti kannekirjelmän kohtiin. Siihen on mahdollisuuksien mukaan liitettävä vastaajan mainitsevat asiakirjat ja muut todisteet tai siinä on viitattava niihin. Pöytäkirjan 10 artiklan 3 kohdassa tarkoitetuissa tapauksissa vastineeseen on mahdollisuuksien mukaan sisällyttävä myös tietoja siitä, onko asia tarpeen saattaa Euroopan unionin tuomioistuimen käsiteltäväksi.
3. Vastaaja voi esittää vastineessa vastakanteen edellyttäen, että välitysoikeus on asiassa toimivaltainen. Jos välitysoikeus päättää, että viivästys on olosuhteiden vuoksi perusteltu, vastaaja voi esittää vastakanteen välitysmenettelyn myöhemmässä vaiheessa.
4. Vastineeseen sovelletaan III.4 artiklan 2 ja 3 kohtaa.

III.6 ARTIKLA

Välitysoikeuden toimivalta

1. Välitysoikeus ratkaisee, onko sillä toimivaltaa pöytäkirjan 10 artiklan 2 kohdan tai 11 artiklan 2 kohdan nojalla.
2. Pöytäkirjan 10 artiklan 2 kohdassa tarkoitetuissa tapauksissa välitysoikeudella on valtuudet tutkia riidan aiheuttava kysymys sellaisena kuin se on virallisesti kirjattuna ratkaisua varten sekakomitean esityslistalle pöytäkirjan 10 artiklan 1 kohdan mukaisesti.
3. Pöytäkirjan 11 artiklan 2 kohdassa tarkoitetuissa tapauksissa pääasiaa käsitelleellä välitysoikeudella on valtuudet tutkia riidanalaisten korvaavien toimenpiteiden oikeasuhteisuutta, myös silloin, kun kyseiset toimenpiteet on kokonaan tai osittain sisällytetty toiseen kahdenväliseen sopimukseen sellaisilla sisämarkkinoihin liittyvillä aloilla, joihin Sveitsi osallistuu.
4. Välitysoikeuden toimivallan puutetta koskeva oikeudenkäyntiväite on esitettävä viimeistään vastineessa tai, jos kyseessä on vastakanne, vastauksessa. Se, että sopimuspuoli on nimittänyt välitystuomarin tai osallistunut hänen nimittämiseensä, ei estä sitä esittämästä tällaista oikeudenkäyntiväitettä. Oikeudenkäyntiväite, jonka mukaan riita ylittää välitysoikeuden toimivallan, on esitettävä heti, kun välitysmenettelyn aikana esitetään kysymys, jonka väitetään ylittävän sen toimivallan. Välitysoikeus voi joka tapauksessa sallia asetetun määräajan jälkeen esitetyn oikeudenkäyntiväitteen, jos se katsoo, että viivästykseen oli pätevä syy.

5. Välitysoikeus voi ratkaista 4 kohdassa tarkoitetun oikeudenkäyntiväitteen joko käsittelemällä sitä ennakkokysymyksenä tai pääasiassa tehtävässä ratkaisussa.

III.7 ARTIKLA

Muut kirjalliset huomautukset

Välitysoikeus päättää sopimuspuolia kuultuaan, mitä muita kirjallisia lausumia sopimuspuolten on toimitettava tai ne voivat toimittaa kannekirjelmän ja vastineen lisäksi, ja asettaa määräajan niiden toimittamiselle.

III.8 ARTIKLA

Määräajat

1. Välitysoikeuden asettamat määräajat kirjallisten asiakirjojen, mukaan lukien kannekirjelmä ja vastine, esittämiselle eivät saa ylittää 90:tä päivää, elleivät sopimuspuolet toisin sovi.
2. Välitysoikeus tekee lopullisen päätöksensä 12 kuukauden kuluessa sen perustamisesta. Välitysoikeus voi erityisen vaikeissa poikkeuksellisissa olosuhteissa pidentää tätä määräaikaa enintään kolmella kuukaudella.

3. Edellä 1 ja 2 kohdassa vahvistetut määräajat puolitetaan
 - a) kantajan tai vastaajan pyynnöstä, jos välitysoikeus päättää 30 päivän kuluessa pyynnön esittämisestä toista sopimuspuolta kuultuaan, että asia on kiireellinen, tai
 - b) jos sopimuspuolet niin sopivat.
4. Pöytäkirjan 11 artiklan 2 kohdassa tarkoitetuissa tapauksissa välitysoikeus tekee lopullisen päätöksensä kuuden kuukauden kuluessa päivästä, jona korvaavista toimenpiteistä on ilmoitettu pöytäkirjan 11 artiklan 1 kohdan mukaisesti.

III.9 ARTIKLA

Euroopan unionin tuomioistuimessa nostetut kanteet

1. Välitysoikeus saattaa asian Euroopan unionin tuomioistuimen käsiteltäväksi pöytäkirjan 7 artiklan ja 10 artiklan 3 kohdan mukaisesti.
 2. Välitysoikeus voi milloin tahansa saattaa asian Euroopan unionin tuomioistuimen käsiteltäväksi sillä edellytyksellä, että välitysoikeus pystyy määrittämään riittävän tarkasti asian oikeudellisen ja tosiasiallisen taustan sekä sen myötä esiin tulleet oikeudelliset kysymykset.
- Käsittely välitysoikeudessa keskeytetään, kunnes Euroopan unionin tuomioistuin on antanut ratkaisunsa.

3. Kumpikin sopimuspuoli voi lähettää välitysoikeudelle perustellun pyynnön saattaa asia Euroopan unionin tuomioistuimen käsiteltäväksi. Välitysoikeus hylkää tällaisen pyynnön, jos se katsoo, että 1 kohdassa tarkoitetut edellytykset asian saattamiseksi Euroopan unionin tuomioistuimen käsiteltäväksi eivät täyty. Jos välitysoikeus hylkää sopimuspuolen pyynnön saattaa asia Euroopan unionin tuomioistuimen käsiteltäväksi, sen on perusteltava päätöksensä pääasiassa tekemässään ratkaisussa.

4. Välitysoikeus saattaa asian Euroopan unionin tuomioistuimen käsiteltäväksi ilmoituksella. Ilmoituksen on sisällettävä ainakin seuraavat tiedot:

- a) lyhyt kuvaus riidasta;
- b) asiaa koskevat unionin säädökset ja/tai sopimuksen määräykset; ja
- c) unionin oikeuden käsite, jota on tulkittava pöytäkirjan 7 artiklan 2 kohdan mukaisesti.

Välitysoikeus ilmoittaa sopimuspuolille asian saattamisesta Euroopan unionin tuomioistuimen käsiteltäväksi.

5. Euroopan unionin tuomioistuin soveltaa vastaavasti toimivaltansa käyttämiseen sovellettavia sisäisiä menettelysääntöjään antaakseen ennakkoratkaisun perussopimusten ja unionin toimielinten, elinten ja laitosten säädösten tulkinnasta.

6. Edustajat ja asianajajat, joilla on oikeus edustaa sopimuspuolia välitysoikeudessa I.4, I.5, III.4 ja III.5 artiklan mukaisesti, saavat edustaa sopimuspuolia Euroopan unionin tuomioistuimessa.

III.10 ARTIKLA

Välitoimet

1. Pöytäkirjan 11 artiklan 2 kohdassa tarkoitetuissa tapauksissa kumpi tahansa sopimuspuoli voi missä tahansa välitysmenettelyn vaiheessa hakea välitoimia, jotka koostuvat korvaavien toimenpiteiden keskeyttämisestä.
2. Edellä olevan 1 kohdan mukaisissa hakemuksissa on ilmoitettava oikeudenkäynnin kohde ja seikat, joiden vuoksi asia on kiireellinen, sekä ne tosiseikat ja oikeudelliset perusteet, joiden vuoksi haettujen välitoimien määrääminen on ilmeisesti perusteltua. Hakemuksiin on sisällyttävä kaikki todisteet ja näytön esittämistä koskevat pyynnöt seikoista, joiden vuoksi välitoimien määrääminen on perusteltua.
3. Välitoimia hakevan sopimuspuolen on lähetettävä hakemus kirjallisesti toiselle sopimuspuolelle ja välitysoikeudelle kansainvälisen toimiston välityksellä. Välitysoikeus asettaa lyhyen määräajan, jonka kuluessa toinen sopimuspuoli voi esittää kirjallisia tai suullisia huomautuksia.
4. Välitysoikeus tekee kuukauden kuluessa 1 kohdassa tarkoitetun hakemuksen jättämisestä päätöksen riidanalaisten korvaavien toimenpiteiden keskeyttämisestä, jos seuraavat edellytykset täyttyvät:
 - a) välitysoikeus on alustavasti vakuuttunut välitoimia hakeneen sopimuspuolen hakemuksessaan esittämän asian oikeellisuudesta;
 - b) välitysoikeus katsoo, että välitoimia hakeneelle sopimuspuolelle aiheutuisi ennen lopullista päätöstä vakavaa ja peruuttamatonta haittaa ilman korvaavien toimenpiteiden keskeyttämistä; ja

- c) välitoimia hakeneelle sopimuspuolelle riidanalaisten korvaavien toimenpiteiden välittömästä soveltamisesta aiheutunut vahinko on suurempi kuin kyseisten toimenpiteiden välittömään ja tehokkaaseen soveltamiseen liittyvä etu.
5. Edellä III.9 artiklan 2 kohdan toisessa alakohdassa tarkoitettua menettelyn lykkäämistä ei sovelleta tämän artiklan mukaisissa menettelyissä.
6. Välitysoikeuden 4 kohdan mukaisesti tekemällä päätöksellä on ainoastaan väliaikainen vaikutus, eikä se vaikuta välitysoikeuden pääasiassa tekemään ratkaisuun.
7. Jos välitysoikeuden tämän artiklan 4 kohdan mukaisesti tekemässä päätöksessä ei vahvisteta aikaisempaa määräaika keskeytyksen päättämiseksi, keskeytys raukeaa, kun pöytäkirjan 11 artiklan 2 kohdan mukainen lopullinen päätös tehdään.
8. Epäselvyyksien välttämiseksi tätä artiklaa sovellettaessa katsotaan, että välitoimia hakevan sopimuspuolen ja toisen sopimuspuolen etuja tarkastellessaan välitysoikeuden on otettava huomioon sopimuspuolten yksityishenkilöiden ja talouden toimijoiden edut, mutta tämä ei tarkoita, että tällaisille henkilöille tai talouden toimijoille myönnettäisiin asiavaltuus välitysoikeudessa.

III.11 ARTIKLA

Todisteet

1. Kunkin sopimuspuolen on esitettävä todisteet tosiseikoista, jotka muodostavat sen kanteen tai vastineen perusteet.

2. Välitysoikeus voi sopimuspuolen pyynnöstä tai omasta aloitteestaan pyytää sopimuspuolilta asian kannalta merkityksellisiä tietoja, joita se pitää tarpeellisina ja asianmukaisina. Välitysoikeus asettaa määräajan, jonka kuluessa sopimuspuolten on vastattava sen pyyntöön.
3. Välitysoikeus voi sopimuspuolen pyynnöstä tai omasta aloitteestaan pyytää miltä tahansa taholta mitä tahansa tietoja, joita se pitää asianmukaisina. Välitysoikeus voi myös pyytää asiantuntijalausuntoa, jos se pitää tätä tarkoituksenmukaisena, kunhan se noudattaa tässä sopimuspuolten sopimia ehtoja.
4. Välitysoikeuden on saatettava sopimuspuolten saataville kaikki tämän artiklan nojalla saamansa tiedot, ja sopimuspuolet voivat esittää välitysoikeudelle huomautuksensa kyseisistä tiedoista.
5. Pyydettyään toisen sopimuspuolen näkemyksiä välitysoikeuden on toteutettava asianmukaiset toimenpiteet, joilla ratkaistaan sopimuspuolten esiin tuomat henkilötietojen suojaa, salassapitovelvollisuutta ja luottamuksellisuuden oikeutettuja etuja koskevat kysymykset.
6. Välitysoikeus arvioi toimitettujen todisteiden hyväksyttävyyttä, merkityksellisyyttä ja vahvuutta.

III.12 ARTIKLA

Istunnot

1. Kun on järjestettävä istunto, välitysoikeuden on sopimuspuolia kuultuaan ilmoitettava sopimuspuolille riittävän paljon etukäteen istunnon päivämäärä, kellonaika ja paikka.

2. Istunto on julkinen, jollei välitysoikeus erityisin perustein omasta aloitteestaan tai sopimuspuolten pyynnöstä toisin päättä.
3. Välitysoikeuden puheenjohtaja laatii ja allekirjoittaa jokaisesta istunnosta pöytäkirjan. Ainoastaan kyseinen pöytäkirja on todistusvoimainen.
4. Välitysoikeus voi päättää järjestää virtuaalisen istunnon kansainvälisen toimiston käytännön mukaisesti. Sopimuspuolille on ilmoitettava tästä hyvissä ajoin. Tällöin sovelletaan soveltuvien osin 1 kohtaa ja 3 kohtaa.

III.13 ARTIKLA

Laiminlyönti

1. Jos kantaja ei ole esittänyt vaatimustaan tässä lisäyksessä tai välitysoikeudessa asetetussa määräajassa esittämättä siihen riittävää syytä, välitysoikeus määrää välitysmenettelyn päättymään, ellei ole ratkaisematta olevia kysymyksiä, joiden ratkaiseminen voi olla tarpeen, ja jos välitysoikeus katsoo sen aiheelliseksi.

Jos vastaaja ei tässä lisäyksessä tai välitysoikeuden asettamassa määräajassa riittävää syytä esittämättä ole toimittanut vastaustaan välitysmenettelyä koskevaan ilmoitukseen tai vastinekirjelmään, välitysoikeus määrää menettelyn jatkamisesta ottamatta huomioon, että tämä laiminlyönti itsessään merkitsee kantajan väitteiden hyväksymistä.

Toista alakohtaa sovelletaan myös silloin, kun kantaja ei vastaa vastineeseen.

2. Jos sopimuspuoli, joka on asianmukaisesti kutsuttu koolle III.12 artiklan 1 kohdan mukaisesti, ei ole läsnä istunnossa eikä esitä riittävää syytä poisjääntiinsä, välitysoikeus voi jatkaa välitysmenettelyä.

3. Jos sopimuspuoli, jota välitysoikeus on asianmukaisesti kehottanut esittämään lisätodisteita, ei tee niin asetetussa määräajassa esittämättä riittävää syytä siihen, miksi se ei toimi näin, välitysoikeus voi tehdä ratkaisunsa käytettävissään olevien todisteiden perusteella.

III.14 ARTIKLA

Menettelyn päättäminen

1. Jos osoitetaan, että sopimuspuolilla on ollut kohtuullinen mahdollisuus esittää perustelunsa, välitysoikeus voi julistaa menettelyn päättyneeksi.

2. Välitysoikeus voi päättää omasta aloitteestaan tai sopimuspuolen pyynnöstä aloittaa menettelyn uudelleen milloin tahansa ennen päätöksensä tekemistä, jos se katsoo sen tarpeelliseksi poikkeuksellisten olosuhteiden vuoksi.

IV LUKU

PÄÄTÖS

IV.1 ARTIKLA

Päätökset

Välitysoikeus pyrkii tekemään päätöksensä yksimielisesti. Jos yksimielistä päätöstä ei kuitenkaan voida tehdä, välitysoikeuden päätös tehdään välitystuomarien enemmistöllä.

IV.2 ARTIKLA

Välitysoikeuden päätöksen muoto ja vaikutus

1. Välitysoikeus voi tehdä eri kysymyksiä koskevia erillisiä päätöksiä eri aikoina.
2. Kaikki päätökset laaditaan kirjallisesti ja ne perustellaan. Ne ovat lopullisia ja sopimuspuolia sitovia.
3. Välitysoikeuden päätöksen on oltava välitystuomareiden allekirjoittama, siinä on mainittava päivämäärä, jona päätös tehtiin, ja siinä on ilmoitettava välitysmenettelyn paikka. Kansainvälinen toimisto toimittaa sopimuspuolille jäljennöksen välitystuomareiden allekirjoittamasta päätöksestä.

4. Kansainvälinen toimisto julkistaa välitysoikeuden päätöksen.

Välitysoikeuden päätöstä tehdessään kansainvälisen toimiston on noudatettava henkilötietojen suojaa, salassapitovelvollisuutta ja luottamuksellisuutta koskevia asiaankuuluvia sääntöjä.

Toisessa alakohdassa tarkoitetut säännöt ovat samat kaikille kahdenvälisille sopimuksille sisämarkkinoiden aloilla, joihin Sveitsi osallistuu, sekä terveysasioita koskevan sopimuksen, maataloustuotteiden kauppaa koskevan sopimuksen ja Sveitsin säännöllistä rahoitusosuutta koskevan sopimuksen osalta. Sekakomitea hyväksyy päätöksellä nämä säännöt ja saattaa ne ajan tasalle sopimuksen soveltamiseksi.

5. Sopimuspuolet noudattavat viipymättä kaikkia välitysoikeuden päätöksiä.

6. Pöytäkirjan 10 artiklan 2 kohdassa tarkoitetuissa tapauksissa välitysoikeus asettaa sopimuspuolten lausunnon saatuaan kohtuullisen määräajan pääasiaa koskevassa ratkaisussaan noudattaa päätöstään pöytäkirjan 10 artiklan 5 kohdan mukaisesti ottaen huomioon sopimuspuolten sisäiset menettelyt.

IV.3 ARTIKLA

Sovellettava oikeus, tulkintasäännöt ja sovittelija

1. Sovellettava oikeus koostuu sopimuksesta, unionin säädöksistä, joihin siinä viitataan, sekä muista kansainvälisen oikeuden periaatteista, jotka ovat merkityksellisiä sopimuksen ja kyseisten säädösten soveltamisen kannalta.

2. Väilysoikeus tekee päätökset pöytäkirjan 7 artiklassa tarkoitettujen tulkintasääntöjen mukaisesti.
3. Väilysoikeutta sitovat riitojenratkaisuelimen aiemmat päätökset, jotka koskevat jonkin toisen pöytäkirjan 11 artiklan 1 kohdassa tarkoitettun kahdenvälisen sopimuksen mukaisten korvaavien toimenpiteiden oikeasuhteisuutta.
4. Väilysoikeus ei saa tehdä päätöksiä sovittelijana tai *ex aequo et bono*.

IV.4 ARTIKLA

Yhteisesti sovittu ratkaisu tai muut syyt menettelyn päättämiseen

1. Sopimuspuolet voivat milloin tahansa sopia keskenään ratkaisusta riitaansa. Niiden on yhdessä ilmoitettava tällaisesta ratkaisusta väilysoikeudelle. Jos ratkaisu edellyttää kumman tahansa sopimuspuolen kansallisten menettelyjen mukaista hyväksyntää, ilmoituksessa mainitaan kyseinen vaatimus ja väilymenettely keskeytetään. Väilymenettely lopetetaan, jos hyväksyntää ei vaadita tai on annettu ilmoitus kyseisten kansallisten menettelyjen päätökseen saattamisesta.
2. Jos kantaja ilmoittaa menettelyn aikana kirjallisesti väilysoikeudelle, että se ei halua jatkaa asian käsittelyä, ja jos vastaaja ei ole menettelyn aikana vielä ryhtynyt mihinkään toimenpiteisiin, väilysoikeus antaa määräyksen, jolla menettelyn päätyminen kirjataan virallisesti. Väilysoikeus päättää, mistä kustannuksista kantaja vastaa, jos se näyttää olevan perusteltua kyseisen sopimuspuolen menettelyn vuoksi.

3. Jos välitysoikeus toteaa ennen välitysoikeuden päätöksen tekemistä, että menettelyn jatkaminen on jostain muusta kuin 1 ja 2 kohdassa tarkoitetusta syystä muuttunut hyödyttömäksi tai mahdottomaksi, välitysoikeuden on ilmoitettava sopimuspuolille aikomuksestaan antaa määräys menettelyn päättämisestä.

Ensimmäistä alakohtaa ei sovelleta, jos on ratkaisematta olevia kysymyksiä, joista voi olla tarpeen päättää, ja jos välitysoikeus arvioi olevan asianmukaista tehdä niin.

4. Välitysoikeuden on toimitettava sopimuspuolille jäljennös välitysmenettelyn päättämistä koskevasta määräyksestä tai välitystuomareiden allekirjoittamasta sopimuspuolten välisellä sopimuksella tehdystä päätöksestä. Sopimuspuolten välisellä sopimuksella tehtyihin välityspäätöksiin sovelletaan IV artiklan 2 kohdan 2–5 alakohtaa.

IV.5 ARTIKLA

Välitysoikeuden päätöksen oikaiseminen

1. Sopimuspuoli voi 30 päivän kuluessa välitysoikeuden päätöksen vastaanottamisesta ilmoittaa toiselle sopimuspuolelle ja välitysoikeudelle kansainvälisen toimiston välityksellä pyytää välitysoikeutta oikaisemaan välitysoikeuden päätöksen tekstissä kaikki laskentavirheet, mahdolliset kirjoitusvirheet tai muut vastaavat virheet tai laiminlyönnit. Jos välitysoikeus katsoo, että pyyntö on perusteltu, sen on tehtävä oikaisu 45 päivän kuluessa pyynnön vastaanottamisesta. Pyyntö ei ole lykkäävää vaikutusta IV.2 artiklan 6 kohdassa määrättyyn määräaikaan.

2. Välitysoikeus voi 30 päivän kuluessa päätöksensä tiedoksiantamisesta tehdä 1 kohdassa tarkoitetut oikaisut omasta aloitteestaan.

3. Tämän artiklan 1 kohdassa tarkoitetut oikaisut on tehtävä kirjallisesti, ja ne ovat erottamaton osa päätöstä. Sovelletaan IV.2 artiklan 2–5 kohtaa.

IV.6 ARTIKLA

Välitystuomarien palkkiot

1. Jäljempänä IV.7 artiklassa tarkoitettujen palkkioiden on oltava kohtuullisia ottaen huomioon asian monimutkaisuus, välitystuomarien siihen käyttämä aika ja kaikki muut asiaankuuluvat olosuhteet.

2. Laaditaan ja saatetaan tarvittaessa ajan tasalle luettelo päivittäisistä korvauksista sekä enimmäis- ja vähimmäistunneista, jotka koskevat kaikkia kahdenvälisiä sopimuksia niillä sisämarkkinoihin liittyvillä aloilla, joihin Sveitsi osallistuu, sekä terveysasioita koskevaa sopimusta, maataloustuotteiden kauppaa koskevaa sopimusta ja Sveitsin säännöllistä rahoitusosuutta koskevaa sopimusta. Sekakomitea hyväksyy päätöksellään kyseisen luettelon ja saattaa sen ajan tasalle sopimuksen soveltamiseksi.

IV.7 ARTIKLA

Kulut

1. Kukin sopimuspuoli vastaa omista kustannuksistaan ja puolesta välitysoikeuden kustannuksia.

2. Välitysoikeus vahvistaa kustannuksensa pääasiaa koskevassa ratkaisussaan. Näihin kustannuksiin sisältyvät vain seuraavat:

- a) välitystuomarien palkkiot, jotka ilmoitetaan erikseen kunkin välitystuomarin osalta ja jotka välitysoikeus itse vahvistaa IV.6 artiklan mukaisesti;
- b) matkakulut ja muut välitystuomareille aiheutuneet kulut; ja
- c) kansainvälisen toimiston palkkiot ja kulut.

3. Edellä 2 kohdassa tarkoitettujen kustannusten on oltava kohtuullisia, kun otetaan huomioon riidan arvo, riidan monimutkaisuus, välitysoikeuden jäsenten ja välitysoikeuden mahdollisesti nimittämien asiantuntijoiden käyttämä aika sekä muut merkitykselliset olosuhteet.

IV.8 ARTIKLA

Kustannusten tallettaminen

1. Välitysmenettelyn alussa kansainvälinen toimisto voi pyytää sopimuspuolia tallettamaan saman määrän ennakkona IV.7 artiklan 2 kohdassa tarkoitetuista kustannuksista.

2. Välitysmenettelyn aikana kansainvälinen toimisto voi pyytää sopimuspuolilta 1 kohdassa tarkoitettuja talletuksia täydentäviä talletuksia.

3. Kaikki sopimuspuolten tämän artiklan mukaisesti tallettavat määrät maksetaan kansainväliselle toimistolle ja se maksaa ne tosiasiallisesti aiheutuneiden kustannusten kattamiseksi, mukaan lukien erityisesti välitystuomareille ja kansainväliselle toimistolle maksettavat palkkiot.

V LUKU

LOPPUMÄÄRÄYKSET

V.1 ARTIKLA

Muutokset

Sekakomitea voi päätöksellään hyväksyä muutoksia tähän lisäykseen.
